קול העיר: המרכז הסוציאלי

קול העיר: המרכז הסוציאלי

*76

בעיות, ציפיות וחלומות של תושבי השכונה

מרכז חברתי לנוער ולמבוגרים

גיליון מס׳ 3 | דצמבר 2025

מי אנחנו ומה אנחנו רוצים

אנחנו קבוצה של תושבים ותושבות מהשכונה שנפגשים כל יום שלישי בערב בחדר הקטן שליד בית הכנסת. התחלנו להיפגש כי הרגשנו שאין מקום לדבר על מה שקורה פה, ושכל החלטה שמגיעה מלמעלה נעשית בלי שאף אחד שואל אותנו. אנחנו לא ארגון ולא מפלגה, אין לנו יו״ר ואין לנו חברות. כל מי שבא יושב ומדבר, וכל מי שלא בא גם לא נכתב לו שום דבר.

איך נולד הרעיון

הכל התחיל בקיץ, כשהבריכה העירונית נסגרה לשבועיים בגלל תיקונים ולא היה שום מקום אחר לילדים ללכת אליו. ישבנו כמה אמהות על הספסל ליד הגן והתחלנו לדבר, ואחת אמרה שצריך מקום משלנו. אחרי כמה ישיבות כאלה החלטנו שזה לא יישאר רק בראש של כמה נשים, אלא ננסה באמת לעשות משהו.

מה עשינו עד עכשיו

בשנה הראשונה ניהלנו מאבק ארוך כדי שהמקום הישן של המועדון הקהילתי לא ייסגר. כתבנו עצומות, הלכנו לדלת כל חבר מועצה, ובסוף הצלחנו לשכנע את ראש העיר לתת לנו את המבנה לשנה אחת לניסיון. זה היה הישג גדול, אבל גם הבנו שזה רק הצעד הראשון.

מה אנחנו רוצים לעשות

אנחנו רוצים מקום שבו ילדים יכולים לבוא אחרי בית הספר בלי לשלם הרבה כסף, שבו יש מישהו שמכיר אותם בשם, ושבו ההורים לא צריכים לדאוג. בנוסף אנחנו רוצים לארגן ערבי שירה, סדנאות לנוער, וגם פשוט מקום שבו אנשים יכולים להיפגש ולשתות קפה יחד.

מה הקשיים

הקושי הכי גדול הוא כסף. אין לנו תקציב קבוע, ואנחנו מסתדרים מתרומות קטנות ומאירועים שאנחנו מארגנים בעצמנו. בנוסף, לא כולם בשכונה מכירים אותנו או יודעים שאנחנו קיימים, ולפעמים קשה להגיע לאנשים שלא באים לשום דבר. אנחנו עובדים על זה.

איך אפשר להצטרף

אין צורך להודיע מראש או לשלם דמי חבר. פשוט מגיעים ביום שלישי בשבע בערב, יושבים, שותים קפה ומדברים. אפשר גם לשלוח הודעה לטלפון של המרכז או להשאיר פתק בתיבת הדואר ליד הכניסה, ואנחנו נחזור אליכם. כל הרעיונות שלכם חשובים לנו, גם אם נראה לכם שהם קטנים או לא רלוונטיים.

מרכז הקהילה: שעות פתיחה חדשות

מרכז הקהילה: שעות פתיחה חדשות

עמוד 3 מתוך 4

מרכז הקהילה נפתח מחדש לאחר שיפוץ של כמעט שנה. להלן השעות החדשות שבהן המרכז פתוח לציבור:

- **ימים א׳–ה׳:** 08:00–22:00
- **יום ו׳:** 08:00–14:00
- **שבת:** סגור

מרכז הקהילה נפתח מחדש לאחר שיפוץ של כמעט שנה. להלן השעות החדשות שבהן המרכז פתוח לציבור:

- **ימים א׳–ה׳:** 08:00–22:00
- **יום ו׳:** 08:00–14:00
- **שבת:** סגור

מה חדש במרכז

השיפוץ כלל הרחבת האולם הגדול, בניית חדר כושר קטן וחדר מחשבים חדש. בנוסף הותקנה מערכת מיזוג אוויר חדשה בכל המבנה.

מה חדש במרכז

השיפוץ כלל הרחבת האולם הגדול, בניית חדר כושר קטן וחדר מחשבים חדש. בנוסף הותקנה מערכת מיזוג אוויר חדשה בכל המבנה.

מי יכול להשתמש

המרכז פתוח לכל תושבי השכונה ללא תשלום. לקבוצות מאורגנות מומלץ לתאם מראש טלפונית.

מי יכול להשתמש

המרכז פתוח לכל תושבי השכונה ללא תשלום. לקבוצות מאורגנות מומלץ לתאם מראש טלפונית.

איך להזמין אולם

לצורך הזמנת אולם לאירוע פרטי יש לפנות למזכירות המרכז לפחות שבועיים מראש. יש להציג תעודה מזהה ולשלם פיקדון החזיר.

איך להזמין אולם

לצורך הזמנת אולם לאירוע פרטי יש לפנות למזכירות המרכז לפחות שבועיים מראש. יש להציג תעודה מזהה ולשלם פיקדון החזיר.

חוגים ופעילויות

החוגים החדשים שנפתחו: יוגה (ימי ב׳ ו-ד׳), חוג ציור לילדים (יום ג׳), ושיעורי עזרה בלימודים (ימי ה׳). הרישום לחוגים יתקיים בלוח המודעות ליד הכניסה.

חוגים ופעילויות

החוגים החדשים שנפתחו: יוגה (ימי ב׳ ו-ד׳), חוג ציור לילדים (יום ג׳), ושיעורי עזרה בלימודים (ימי ה׳). הרישום לחוגים יתקיים בלוח המודעות ליד הכניסה.

מי אחראי

מנהלת המרכז היא גב׳ רונית אלמגור, שמשמשת בתפקיד זה מאז שנת 2019. ניתן לפנות אליה בכל שאלה או הצעה.

מי אחראי

מנהלת המרכז היא גב׳ רונית אלמגור, שמשמשת בתפקיד זה מאז שנת 2019. ניתן לפנות אליה בכל שאלה או הצעה.

מה עוד מתוכנן

בקרוב נפתח גם חדר משחקים לילדים ומגרש כדורסל קטן בחצר האחורית. בנוסף מתוכנן לבנות מעלית חיצונית כדי לאפשר גישה נוחה לקומה השנייה.

מה עוד מתוכנן

בקרוב נפתח גם חדר משחקים לילדים ומגרש כדורסל קטן בחצר האחורית. בנוסף מתוכנן לבנות מעלית חיצונית כדי לאפשר גישה נוחה לקומה השנייה.

יצירת קשר

טלפון המרכז: 03-5551234. דוא״ל: info@merkaz-hakehila.co.il. כתובת: רחוב הגפן 12, ליד בית הכנסת.

יצירת קשר

טלפון המרכז: 03-5551234. דוא״ל: info@merkaz-hakehila.co.il. כתובת: רחוב הגפן 12, ליד בית הכנסת.

מרכז הקהילה: שעות פתיחה חדשות

מרכז הקהילה נפתח מחדש לאחר שיפוץ של כמעט שנה. להלן השעות החדשות שבהן המרכז פתוח לציבור:

- **ימים א׳–ה׳:** 08:00–22:00
- **יום ו׳:** 08:00–14:00
- **שבת:** סגור

מה חדש במרכז

השיפוץ כלל הרחבת האולם הגדול, בניית חדר כושר קטן וחדר מחשבים חדש. בנוסף הותקנה מערכת מיזוג אוויר חדשה בכל המבנה.

מי יכול להשתמש

המרכז פתוח לכל תושבי השכונה ללא תשלום. לקבוצות מאורגנות מומלץ לתאם מראש טלפונית.

איך להזמין אולם

לצורך הזמנת אולם לאירוע פרטי יש לפנות למזכירות המרכז לפחות שבועיים מראש. יש להציג תעודה מזהה ולשלם פיקדון החזיר.

חוגים ופעילויות

החוגים החדשים שנפתחו: יוגה (ימי ב׳ ו-ד׳), חוג ציור לילדים (יום ג׳), ושיעורי עזרה בלימודים (ימי ה׳). הרישום לחוגים יתקיים בלוח המודעות ליד הכניסה.

מי אחראי

מנהלת המרכז היא גב׳ רונית אלמגור, שמשמשת בתפקיד זה מאז שנת 2019. ניתן לפנות אליה בכל שאלה או הצעה.

מה עוד מתוכנן

בקרוב נפתח גם חדר משחקים לילדים ומגרש כדורסל קטן בחצר האחורית. בנוסף מתוכנן לבנות מעלית חיצונית כדי לאפשר גישה נוחה לקומה השנייה

מטרת המלחמה: השלום העברי

(סוף)

נעמוד מחר בפני מלחמת־נקם ערבית, זאם גם נעמוד בפניה מוכנים יותר, הנה מדינת ישראל שתהיה נתונה מכל חבלי הספר ואימת מצרים, אולי תועמד בסימן קשה ביותר, גם שלם תשלם מחירו בד־בבד בדמים ובמחיר.

השלום העברי לא יבחינתו נמפני זאת, להיפך, עכול הוא אף להגביר את הסכנה שבדבר ולהחדירה.

את הסכנה הזאת עלינו למנוע מראש בשלום שנכרות עתה, כל זמן שלא נשברה מסגרת זו אין נצחוננו שלם ואינו מובטח.

השעה לכריתת השלום העברי עדיין לא הגיעה, אולי לא לחנם מבקשים אויבינו לדחפנו לזרועות השלום דוקה עתה.

להכות בנקודת־התורפה

עם שהוכו המצרים והובס חיל קאוקג'י נתפרסם כוחנו, אולם את השלום העברי לא יביאו נצחונות אלה, לא בחזית הצב־אית דוקה עלינו לחפש את נקודת התור־פה. כי אם במבנה הלימה הערבית, ובקו־דת התורפה בחזית הלימה, ואבן־הפנה לבנין השלום העברי, היא, גם נשאר הר הבנין.

צבא הלבנון שלש לארץ, ממשלת הלבנון הכריזה עלינו מלחמה. אין שום סבה מדוע לא נדרוף אחרי אויב נסוג.

גם אין הדרישה קשה. לא לחתם פרש הלבנון את חסותו על צבא־השחרור של קאוקג'י, את הצבא הלבנוני עצמו, — צבא טוב למדי לפי ערך הצבאות במזרח התיכון, וגאות הלבנון עליו — לא רצתה ממשלת הלבנון הנוכחית להטיל לקרב.

היו לה כמה יסודות לחשוש מפני כך. הצבא הלבנוני לא בימי הממשלה הזאת הוקם, הוא הוקם מחשש פלישה סורית לשם ספוח הלבנון, גם מסתבר כי לכך יכשר יותר. ועדיין אין עם הלבנון יכול לבטוח כי לא יהיה זקוק לכך, ואף בקרוב. אם בצבא עירק יש חלק מכריע לכוח־דים ולשאר נשקים שאינם ערביים־סוניים; אם מיטב הצבא הסורי חבור מבני העדות האחרות, זולת הערבים־הסוניים, ואשר על כן גם מתקשה דמשק לסמוך עליהם ולהטילם לקרב נגדנו; — צבא הלבנון על־אחת־כמה־וכמה.

הערבים הסונים בדרך כלל לא נתגלו כחומר אנושי מתאים ביותר לצבא, וב־לבנון, נוסף על כך, מוצים הם למדי, לא הרבה יותר מחמשת האוכלוסים. הפלוגות הלבנוניות שתוקלנה את הגבול הדרומי, עדיין ספק הוא לאן ישיחו את אשן, כל כל פנים לאחר נצחון עברי אחד, ואף קל. כפרים ומחוזות אשר שיקדמונו בדגל לבן ובחרב שלופה, לא דגל כניעה יהיה זה כי אם דגל ברית־השלום־והחרב — לכרות עמנו ברית מלחמה נגד מדכאים מימים־ימימה; דוגמת כפרי המיתולאים בקרבת מתולה והליטני.

זולת זאת, המשפחה לא תספיק לו לריאד א־צולח, הדוחן הערבי שבבירות, לבצוע את רוח המרונים והדרוזים שיקומו עליו בשעת־כושר ראשונה. הוא בוחר להחזיק את צבאו בבירות ושאר עמדות־מקחה, אם ירצה בדעתו אולי תהיה לו המלחמה מבחירה ומאחזה.

אנו רשאים להבקיע אל הלבנון אנו יכולים להבקיע אל הלבנון ואנו מזהירים להבקיע אליו. פה נקודת־התורפה של חזית האויבים שקמה עלינו, ופה אבן־הפנה למשטר הנצחון שלנו.

גבול־המיניחם שלנו בצפון הוא ערוץ נהר הליטאני, צפונית לצור. אם שם יהיה גבולנו הצפוני, נהיה מובטחים מפני פלוש בהריחם גשרים מוקצים בלבד. אכן למען לא יוכל איזה רודן פן־ערבי להיערך עלינו למלחמה שמה, שומה עלינו להתפיש גבולנו הלאה מכן, אל מצפון לצידון.

ופם שנבקיע אל הגבול הזה ייקרע מן הלבנון אחד ממעוזי־הכח המוסלמים שבו, כשאיפתם של מנהיגי המרונים מאז. המוסלמים שבאזור המערכה ילכו לפנינו שבי, או ינוסו כאבק־אדם, או אז יוכלו בני־בריתנו — בני־בריתנו שבפועל וכן אלה שבכוח — אשר בלבנון הנוצרי, המארוני, החדור מסורת כנען וגאה על מסרתו זו, אז יוכלו בני־בריתנו אלה להרים ראש ולתת לנו יד עזר וברית במלחמה המשותפת, או או גם תתחדש ברית־האחים הקדומה אשר בין ישראל לכנען.

רק ברית־אמת עם הלבנון האמיתי תפרוץ את החומה הערבית האויבת המקיפה אותנו, ורק היא עשויה להבטיח לנו את האפשרות להלחם לשלום הערבי.

עיקרון משטר־הדיכוי פן־הערבי המכ־ביד את אכפו על הלבנון כיום הזה, או אז אולי ישובו יתעוררו גם הנוצריים, הם הלאומים, היחידים מצפון ללבנון בהרבי החוף הסורי, והם, נאנקים תחת עולה של דמשק, הם אנשים עזי־נפש ומלומדי־מלחמה ואוהבי־דרור מימים־ימימה, וכמוהם כן הצ'רקסים האמיצים אשר בבשן הסורי.

נקודת התורפה השניה

ובמזרח עלינו להבקיע לנו מסדרון רחב אל נקודת התורפה השניה אשר בחזית אירבון, אל מול הר הדרוזים, חבל ארגוב, אשר במדינת סוריה הרעועה. הצבא הסורי יחפז אל גבול המערב, לאויב הר הלבנון, וצפינוי יהיה לו טעם מספיק לחשוב מפני התקוממות נוספת של הלאומים ומפני התפשטות המהומות מגבול הלבנון מזרחה.

החזית הסורית אשר לנו, בגבול הגולן, הבשן החורן, אין היא מוצקה גם היום. הצבא הסורי כמוהו כאין לעומת הצבא המצרי וצבא צבאללה, וחבל דרומי זה ידוע הוא באי־יציבותו אך בין שאר חבלי סוריה רבת הסמטים וקצרת־האונים. פה עשה צבאללה כמיטב ידו לזרוע פילוגים, כדי להכשיר את הקרקע לחלום סוריה־רבה שלו.

פה, בקרן צפונית־מערבית, יושבת קו־ניארה, אם כפרי הצ'רקסים, על אם הדרך ההולכת מגשר בנות־יעקב לדמשק, פה במזרח מתנשא ההר של הדרוזים האמיצים.

ובניהם, בתוך, יושבים החורנים, שראינום אצלנו לאלפיהם לפני מספר שנים, ודרגת חברתם ירודה מכדי כושר

להפיכה בעבראללה

לעת הזאת ודאי גם עיראק כסוריה שוב לא תהיה פנויה לתת הרבה מחילה לחזית הרחוקה אשר במערב־הירדן. ערב הכרזת המדינה תקפה חרדה את שרידי הצבא העיראקי הנסוג מן נקודת התור־פה, כי אם במבנה הלימה הערבית, ונקו־דת התורפה בחזית הלימה, ואבן־הפנה לבנין השלום העברי, היה, גם נשאר, הר הלבנון.

צבא הלבנון שלש לארץ, ממשלת הלבנון הכריזה עלינו מלחמה. אין שום סבה מדוע לא נדרוף אחרי אויב נסוג.

גם אין הדרישה קשה. לא לחתם פרש הלבנון את חסותו על צבא־השחרור של קאוקג'י, את הצבא הלבנוני עצמו, — צבא טוב למדי לפי ערך הצבאות במזרח התיכון, וגאות הלבנון עליו — לא רצתה ממשלת הלבנון הנוכחית להטיל לקרב.

היו לה כמה יסודות לחשוש מפני כך. הצבא הלבנוני לא בימי הממשלה הזאת הוקם, הוא הוקם מחשש פלישה סורית לשם ספוח הלבנון, גם מסתבר כי לכך יכשר יותר. ועדיין אין עם הלבנון יכול לבטוח כי לא יהיה זקוק לכך, ואף בקרוב. אם בצבא עירק יש חלק מכריע לכוח־דים ולשאר נשקים שאינם ערביים־סוניים; אם מיטב הצבא הסורי חבור מבני העדות האחרות, זולת הערבים־הסונים, ואשר על כן גם מתקשה דמשק לסמוך עליהם ולהטילם לקרב נגדנו; — צבא הלבנון על־אחת־כמה־וכמה.

הערבים הסונים בדרך כלל לא נתגלו כחומר אנושי מתאים ביותר לצבא, וב־לבנון, נוסף על כך, מוצים הם למדי, לא הרבה יותר מחמשת האוכלוסים. הפלוגות הלבנוניות שתוקלנה את הגבול הדרומי, עדיין ספק הוא לאן ישיחו את אשן, כל כל פנים לאחר נצחון עברי אחד, ואף קל. כפרים ומחוזות אשר שיקדמונו בדגל לבן ובחרב שלופה, לא דגל כניעה יהיה זה כי אם דגל ברית־השלום־והחרב — לכרות עמנו ברית מלחמה נגד מדכאים מימים־ימימה; דוגמת כפרי המיתולאים בקרבת מתולה והליטני.

זולת זאת, המשפחה לא תספיק לו לריאד א־צולח, הדוחן הערבי שבבירות, את

בְּאֵר

רֶגֶל מְגֻשֶּׁשֶׁת סֶלַע רוֹעֶדֶת
עֶטֶלֶף בּוֹדֵד תַּרְתֵּיעַ וְנָח.
עֲלֻמָה וְשֹׁקֶת בְּבָאֵר.
רַק פְּנֵי חֹר בּוֹקֵעַ פְּקֵחַת.

גֵּיחוּ, מְכוּשִׁים, מְרוּשֵׁי רֶקַע!
מְכוּשִׁים נוֹקְשִׁים — חֹד בְּרֶזֶל מַכֶּתִּיק,
שֶׁסֶק חֲבָלִים. רֶסֶס מַחֲלִיק.
נֶגַח, עֲזִים, עֲזוּבַת־בְּקָעָה.

אִיתָנִים אֲנַחְנוּ נִסְתָּרִים!
בְּשׁוּחוֹת יְקֻמֵּם מְנוּחַ וּבְקֶבֶץ מִתְעוֹרֵר.
יָד שׁוֹזֶפֶת חֶסֶנָה תִּדְרֹךְ בַּחֲבֶל מְסוֹרָר.
וְנָרִיבוּ יָרֵעַ אֶרֶץ מְרַחֲבֵי וְחוֹפֵר.

בְּאֵר בְּאֵר, בֶּבֶת־תְּהוֹם,
מַה־קָּרֵים הַמַּיִם תּוֹךְ חֵיקֵךְ חָתֹם!
רֵיחַ נוֹזְלֵיךְ אֲדָמִים שֹׁכֵר.
שָׁלֵי
שָׁלֵי בְּאֵר!

א. עין

מִפְלֶאת הַנְצוּרִים / ספור מאת אהרן אמיר

היה יום ששי בשבוע.

פקחתי את עיני. מעלי עמדו זאב, יע־קב יהודה, שלושת גברים בני שלושים ויותר. הראשון — מפקד הפלוגה. השני — מפקד המחלקה. השלישי — מי שע־תיד לתיות מ.מ., אלא שלפי־שעה טרם הוגדרו תפקידו וסמכותו; להלכה הריהו „מדריך פלוגתי", אלא שמשום־מה לא ניתן לו להדריך.

אפלולית טרם־בוקר עוד עמדה בחדר הגדול, שלשעבר שימש כמין מרזח של קלגסים ברישים. זבובים שתשכימו החלו רוחשים. קולות נחרה נסרו בסמוך; אנשי כיתתי, תפארת חילות ישראל, ישנו את שנתם היגעה.

נערתי שמיכתי מעלי, זקפתי גב וי־שבתי שפוף על מזרוני.

„בוקר טוב", הפטרתי.

מפקד הפלוגה העלה על פניו ארשת של הבנה ואורך־רוח. הוא ביקש למלא תפקיד של אב רחום לפיקודיו, כשוראים כמפקדים; קפדן בעת־צורך, רחום ונלבב בשעה היאותה, אבל — א ב.

כפף קמעה את קומתו הגבוהה ואמר:

„בוקר טוב, אמיר". ולאחר שהות־מה: „מה נשמע אצלך?"

קמתי על רגלי.

„תשאיר גם לנו משהו, בן אדם", אמרתי אל יעקב, בתרעומת.

בפיו כבר היה נימוח בשרה הרך של אחת היונים שנותרו לנו בקלחת מסעו־דת ליל אמש. רחמים מזרחי לכד אותן למענת ערב ובעסק מרובה מלקנו את ראשיהן ומרטנו את נוצותיהן ובישלנון. בזכותן, ובזכות האורז שבתי דיר־אבו־תור עוד היו מלאים אותו בימים ההם, שבעים היינו כל צרכנו בליל אמש.

„זה בסדר". החזיר יעקב בפה מלא, ואני שנאתיו.

החרשתי. רציתי שילכו. חששתי שי־חסלו גם את שלש היונים האחרות.

„אז מה אצלך, הכל בסדר?" חזר זאב ושאל במאור־פנים.

„אין חדש". החזרתי, במרירות ובג־חת.

נשמעה ירית־שחרית ראשונה של התותחים.

זאב התעלם ממנה, בשלות־נפש ראויה לשבח.

„איך מצב הרוח אצל האנשים?" הוסיף לשאול. יעקב כילה ביניתיים את היונה, קינח שפתיו בכפו, ומבע של בדיחות שובבה נח על פניו הכחושות. במקל החז־רן הקט שבידו היה מטפח על שוקו.

„מצב הרוח על הגובה", עניתי לזאב.

יעקב עיקם שפתיו פתע כאדם שיודע את האמת. „יהודה השפיל עיניו. הוא הע־ריך נכונה את מצב הדברים, ומתוך כך היתה רוחו מדוכדכת עליו למדי. חוץ מזה היו לו קרובי משפחה בעיר העתי־קה. לאחר זמן נודע ששנים מהם נפלו חללים בין החומות בעצם אותו בוקר.

רק זאב השים עצמו מאמין ובוטח. „יפה, יפה". אמר. „העיקר שמחזיקים מעמד. עלינו להחזיק בקו הזה ויהי מה". קולו בקש להשמע עניני, מתון ונח־רץ. „אני סומך עליך, אמיר", הוסיף, זה היה תיאטרוני מאד. אני שתקתי. למוד אני לכבוד את חמתי.

את הליכות־המפקד אסר לו סיגל לו זאב בעיקר מתוך עיון בספרות הצבאית, ובמיוחד בספרי הרואיקה סובייטיים. בכל עיף. אויי דוקה עקב חבוק הידים, אויי משום השממון. גם מיעוט המזל החל להיות ניכר, לאחר שאוצרות השימושים והגדריהם שנמצאו לנו עם כבוש אבו־תור קצתם התבזבזו בלי חשבון ועיקרם נעלם אי־כה. פלוגת הכבוש שקדה כמיטב יכל־תה לצאת ידי חובת הדאגה למשפחות. לא היה בלבי עליהם ולא כלום. סוף סוף גם אני לא משכתי ידי.

נסיתי להרדם כהלכה, ולא הצלחתי. כיון שכך, בקשתי להרהר במשהו, אבל לא יכולתי לרכז הרהורי. אפשר בכל זאת התותחים הם שהפריעו. הם דברו בלי חשק. הם השיחו פגזיהם בעריצות אכ־זרית ובוטחת, וכמו במין תאותנות שכ־זאת.

נשמע קול צעדים בהולים, חופזים וירודים במדרגות מן הגג. בנימין מצליח לוי, ודאי שוב ראה איזה חלום באספמיה, הרהרתי.

דחוף ומבוהל דחק הלז בדלת את גופו הפחוס ואת פרצופו השחום־המזורר.

„אמיר, בוא תראה", קרא בנשימה טרופה.

„מה יש?" אנפפתי.

„עושים חורבן בעיר העתיקה. חורבן עושים".

„חירוש גדול... ומה עוד?"

„חורבן גדול. בוא תראה!"

„בשביל זה אתה עוזב את העמדה, יחרב ביתך!..."

„טוב, מה אשאר לעשות", מלמל בנ־ימין מצליח לוי במבוכת־מה.

צחקתי. קמתי ועליתי עמו לגג. הוא היה איש נבער ופותה ופחדן, שעם זאת לא היה נטול הומור גם היתה בו מנה גדושה של ערמה פרימיטיבית. בהתפע־לות של קנאה היו האנשים מספרים איך הוא מצליח להוציא מאבו־תור כמויות נכבדות ביותר של צרכי אוכל ושאר מצ־רכים. הוא היה בן־כורדים ששנותיו אר־בעים וחמש ולו ארבעה ילדים ואשה. היה מקפיד שלא להכות את אשתו ואת ילדיו אהב מאד, אף שבבורו בן ה־ב נתפס לא אחת בגנבה והלבין פני אביו. בשעות של השתפכות הנפש, מה גם שהוא עצמו לא נתפס מעולם כשהיה שולח ידו בנעוריו ברכוש לא־לו, כך היה אומר, על כל פנים.

בנימין מזרחי, שישב אף הוא על הגג, היה נפעם פחות מחברו. הוא היה צמוד אל אשנב היריה שלו, ה„לי־אנפילד" שלו בין ברכיו, ועיניו נבטות נכחו. סברו היה אטום וקהוי יותר משהיה נעצב. „צריכים פירוש", רטן, עם ששבו כבר להחליף אותנו". רטן, עם ששבו התותחים ורעמו. הצדק היה אתו. השעה כבר שש וחצי, והם היו עומדים מחמש. משמרת זו עדיין היתה בבחינת משמרת לילה, שקבענו לה משך של שעה ומחצה.

„רד, תעיר את רחמים שיעלה ויבוא במקומכם", אמרתי.

בלועי התותחים שבצלע הר הזיתים נצתה אש. חכינו ארבע־חמש שניות ונש־מע הרעם.

„ארד למטה?" שאל בנימין מזרחי. הוא היה צעיר ורזה, שרוחו יודעת חליפות כעניבות ומרי. זה מקרוב הת־חתן, ודבר זה הקנה לו יחס של הערכה יתרה לחיים, גם שימש הנמק חשוב ונ־חוץ לפחדנות הנטועה בו.

להבות השתרבטו מחלונות „בתי־המח־סה" אשר בעיר העתיקה, שם עם המד־רגות היורדות אל כותל הדמעות, עם החומה. ענני עשן שחור תמרו ועלו באפ־לורית השכמה. ואת צלע הר הזיתים לחך ערפל כבד־טל.

„כן, תשלח את רחמים ותלך לישון", אמרתי.

בנימין מזרחי התיק עצמו ממושבו וחיכך כפותיו. משום מה חיכך כפותיו ואולי רצה עוד להגיד משהו, אבל אני הפכתי צלי אליו וסרתי אל פאת הגג. הוא הניח חגורת כדוריו וירד.

גם מאצל השער החדש עלה עמוד עשן סמיך ונעכר. ועננות קלות של עשן מאפיר פרחו בראש המגדלים שעל הר־ציון.

„הר ציון עוד בידינו, הה?" הקשה בנימין לוי מצליח.

הראיתי לו על דגלי הצהוב־הלבן של גדוד „הפורצים". כל זמן שאלה מתנופפים שם הרי ההר שלנו.

הוא נהם נהימת אישור. „אבל בעיר־העתיקה די — לא יכולים עוד להחזיק מעמד", חזה דעתו.

„עובדה שמחזיקים", השמעתי.

„לא, זה חלש מאד. הם לא עונים כמעט. לא יורים כלום".

שתקתי.

„בטח כבר לא נשארו מהם הרבה בחיים. רובם בודאי הרוגים".

„אבל אתה רואה איך שמפגיזים אותם. סימן שהם עוד חיים".

בנימין מצליח לוי שחק לי במנוד־ראש. „סימן, לגלג.

בנימין מזרחי חזר ועלה. „אינני מבין איזה מין בן־אדם זה. אני אומר לו עלה, והוא אומר לא רוצה. לא תור שלי לחצ־פית, הוא אומר. ולא אכפת לו".

„מי, רחמים?" שאלתי, ליתר בטחון.

„כן".

„טוב, אני ארד ואשלח אותו. השאר פה ביניתיים".

כוננתי צעדי לרדת. ראשי נזקר, כנר־אה, למעלה מן הרצוי וקלע שרק־עבר מעלי.

„תזהר", חרד אלי בנימין מצליח בש־פיפה.

„יימחה שם מולידם", הפטרתי סת־מית.

„הם עונים עלינו", התרגש הלז.

כיון שלא השיבותי דבר, משך לי במרפקי. „אמיר", ליחש, „מה יש לך, בשם אלוהים?" „אני רוצה לשאול אותך איזה דבר".

„שאל".

הוא היה כורע על ברכיו ואילו אני נמתחתי וחשפתי מלוא קומתי. במחיצתם של מוגי־לב יש שאדם מתמלא עזות־נפש יתרה, אף שלא לצורך.

„אם העיר־העתיקה נופלת, אז בא התור שלנו, מה...."

„אינני אסטרטג", קטעתי דבריו.

„אינך מה ז'? תמה.

„המ... אני לא גנרל, מבין ז'?"

„אבל אם ישמידו אותם שם, אז אחר כך כל התותחים על אבו־תור. ואנו מה יש לנו ז' — אין לנו כלום. לא נחזיק מה מעמד".

„לך לעזאזל".

„אמיר, יש לי אשה וארבעה ילדים..."

„זה לא באשמתי".

„החיים שלי יקרים לי".

„שלי יקרים לי יותר".

„אתה צוחק".

„לא, אני מדבר ברצינות".

הוא נואש ממני. ירדנו בשתיקה. אי־נני יודע מפני מה הגסתי בו לבי, אולי סבור הייתי שקחישות המענה יהיה בה כדי לאמץ ולרומם את רוחו. ודאי טעות היתה בידי, אבל אותה שעה לא יכולתי לדקדק בכך.

משירדנו החלו התותחים בורדים את אבו־תור. שני פגזים פגעו בגדר הבית שלנו, מילאו את החדר סרחון של אבק־שרפה ושחור עשן, והקימו את הישנים על רגליהם. חוורים ירדנו למרתף. „לא כדאי לקרוא לבנימין מזרחי שירד מן הגג ז'?" אמר נסים כהן, דמשקאי בריא־גוף ושתום־עין. „אם הוא חי, ירד בעצמו. אם הוא מת, נספיק להוריד אותו". החזרתי במין לצנות אפלה. אף על פי כן כוננתי צעדי לעלות אליו. במרום המדרגות פגש־תי בו, כשהוא נמלט בדהרת־פרא. „איפה הרובה, בנימין?" „נשאר על הגג. אלך לקחת אותו ז'". „בטח". הוא החויר, אבל ציית. חזר ורובהו בידו ונשימתו טרופה. עוד פגז התבקע בריחוק־מה. הוא צחק בעצבנות: „חשבתי שאני גמור, אבל ראי־תי שהפגזים לא עושים שום דבר". „ודאי, הם רק עושים רעש". אשרתי וקיימתי.

מקץ חצי שעה השתתקו התותחים כליל ורק קולות יריה הוסיפו לבוא מן העיר העתיקה בתכוף. שבנו ועלינו מן המרתף. שלחתי את רחמים מזרחי לתצ־פית. פתחנו קופסת בשר משומר ואכלנו־הו בפכסמים. מישהו הלך לאחד מבתי השכונה ומילא קומקום במים שעוד שפ־עו מאיזה ברז נשכח. הרתחנום ושתינו־תה בשתיקה. קבעתי את סדר המשמרות בעמדה. בנימין מזרחי ומצליח לוי הלכו להם ולא חזרו שעה ארוכה. מפרק־לפרק גוברות היו היריות בעיר העתיקה. כמה פעמים גם שבו התותחים ודברו. „בתי־המחסה" היו אפופים להבות. דליקה קלה נפלה בהר ציון. השמים היו תכולים אבל היתה כעין עגמומית נהלאה בתכלתם. והיה חם.

לפני הצהרים השתררה דממה גדולה מן הרגיל. הלכתי לעמדה הסמוכה, עמדת המגלד. שם היתה החברה עליזה יותר. התברר שחביב חפצדי תפס תרנגול. הם בשלו אותו והתכוננו לסעודה חגיגית.

נגשתי אל מטה הפלוגה, בדרך פגשתי את בנימין מצליח כשהוא מעוטף ביריעה של בדי משי. „גלינו מחסן", חשף שנים מצהירות ואמר. אי־בזה נתקלתי ביעקב, מפקד המחלקה, לראשו היתה אחת הקס־דות המוצעות שלפלוגה, והוא עמד והס־תודד עם שני פרצופים שבניתו של בית. המסיבות היו חשודות מעט, והוא מצא לנכון להפיג חשד. „שלחתי לכם חמש קופסות של כדורי סטן, קבלתם?" „עוד לא", אמרתי. „אבל אם שלחת, ודאי נקבל".

במטה הפלוגה הרתיחו קפה תורכי ריחן. גמעתי. „מה המצב?" שאלתי את „יהודה", „שלשום ניסה הפלמ"ח לפרוץ, ולא הצליח", אמר, „ואני חושב שהנעין אבוד". „זהו זה?" שאלתי. „כן. אינני יודע מה אפשר לעשות. אין בה לחלם, ואין במי להלחם". „יהודה ידע מה שהוא מדבר. הוא היה בקרבות על הסניו, באי־טליה, והבין בעניינים יפה. יאוש מר היה בעיניו ולחלוחית היתה בהן. בחור נהדר, הרהרתי, ולבי נצבט ללשונו.

היום התכול הזדהל השקט, בעצלתיים. בעיר־העתיקה היה שקט מוזר ולהבות עלו ממנה. אף על פי כן הייתי כבדהם שכשלחה לי משה בראון, סגנו של זאב, עם־ערב שהעיר נכנעה. משום־מה הר־גלנו עצמנו להאמין שלא יוכלו להכריעה. „זה בטוח?" שאלתי. „כנראה", השיב, והוא הוסיף: „זאב בכה כשהודיעו לנו". „זה בשביל לעשות רושם", אמרתי, „זה לא אומר כלום". בלגלוגי. הדל והמופרך, נסיתי להפריך את השמועה. „אבל אתה רואה שהיא נשרפת". החזיק בדעתו. „כן, כן", הודיתי, „אבל זה נדאי הם בעצמם הדליקו אותה לפני שנכנעו".

הערב רד והעיר העתיקה בערה והיתה דממה והרמקול הערבי שהיה מודיע חד־שותיו באדיר מן העיר העתיקה עם־החשך נתן קולו ואני שרבבתי צואר והטיתי אזנים להקשיב, והוא הודיע ואישר, בח־גיגיות נמלצת, כי אכן נכנעו הנצורים.

ואני הרהרתי ברובע הנצור, ובשנה אשר יושבתי בו בעוריי הרהרתי ואת סמ־טותיו ראיתי לפמני כמו. חשבתי על ברוך דאסה, הקצב השפמני והגברתן, אשר בבי־תו דרתי, ועל מלכה אשתו חשבתי. ועל הילדים. ועל חנות המכולת של מימראן ועל הזקן אדיר־הכרס וכסותי־הזקן שהיה מוכר ירקות בפתח ה„חורבה" ועל אבר־הם בעל המסעדה. וחשבתי על ירמיהו מזרחי, השכור החגר, ועל שמואל דאסה השלומיאל, ועל אשתו ליזה קשת־היום ובדוחת־המזג, ועל טפם. וחשבתי על המרוח האפלולי ועל בית־הקפה שבמרתף, ועל לילות־הכוכב הטרמיים פלוחי צלצל־הפעמונים, ועל אור הירח השפוך על רחבת הר־הבית, ועל צללי־העופות שבסמטות המעוקמות לעת־לילי, ועל הד־לות והמארה והתאוות והיגונים והבכי וה־כזב והחלום והתחנון והסחי והצעקה שחוב־רו לו לרובע יחדו — ולבי התחמץ בי קרב.

„נפלה, הה?" שאל רחמים מזרחי והי־זה מאפר סיגריתו ארצה.

„נפלה" אמרתי.

נסים כהן בחש בסיר האורז שעל הפרימוס.

„עכשיו התור שלנו", לאט בנימין מצ־ליח.

ואני עניתי: „לך לעזאזל".

ושתקנו. רק אשו של הפרימוס ליחשה נעצבת.

בָּמָה

עַל שִׁלְגֵי מִימֶיךָ
שְׁתוּלָה נַפְשִׁי
בֵּין חֲרוּלֵי נִבְנוּנֶיךָ
תּוּחָה הִיא
מַעֲטֶה קְמוּטֶיךָ
עוֹלָה.

לְךָ לְעוֹזְאזֵל.

„אָמִיר, יֵשׁ לִי אִשָּׁה וְאַרְבָּעָה יְלָדִים..."

„זֶה לֹא בְּאַשְׁמָתִי".

„חַיַּיהֶם שֶׁלִּי יְקָרִים לִי".

„שֶׁלִּי יְקָרִים לִי יוֹתֵר".

„אַתָּה צוֹחֵק".

„לֹא, אֲנִי מְדַבֵּר בְּרְצִינוּת".

הוּא נוֹאַשׁ מִמֶּנִּי. יָרַדְנוּ בְּשְׁתִיקָה. אֲנִי־נִנִי יוֹדֵעַ מִפְּנֵי מָה הִגְסַמְתִּי בּוֹ לִבִּי, אוּלַי סְבוּר הָיִיתִי שֶׁקְּחִישׁוּת הַמַּעֲנֶה יְהֵיא בָּהּ כְּדֵי לְאַמֵּץ וּלְרוֹמֵם אֶת רוּחוֹ. וְדַאי טָעוּת הָיְתָה בְּיָדִי, אֲבָל אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא יָכוֹלְתִּי לְדַקְדֵּק בְּכָךְ.

מְשִׁירַדְנוּ הֵחֵלּוּ הַהוּתָחִים בּוֹרְדִים אֶת אַבְו־תּוֹר. שְׁנֵי פְּגָזִים פָּגְעוּ בְּגַדֶּר הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ, מִילְאוּ אֶת הַחֶדֶר סִרְחוֹן שֶׁל אָבָק־שְׂרֵפָה וְשָׁחוֹר עָשָׁן, וְהִקִּימוּ אֶת הַיְשֵׁנִים עַל רַגְלֵיהֶם. חִוְּרוּ יָרַדְנוּ לַמַּרְתֵּף. „לֹא כְּדַאי לְקָרוֹא לְבִנְיָמִין מִזְרָחִי שִׁירֵד מִן הַגַּג ז'?" אָמַר נְסִים כֹּהֵן, דַּמַּשְׂקָאִי בְּרִיא־גּוּף וְשְׁתוּם־עַיִן. „אִם הוּא חַי, יֵרֵד בְּעַצְמוֹ. אִם הוּא מֵת, נַסְפִּיק לְהוֹרִיד אוֹתוֹ". הֶחְזַרְתִּי בְּמִין לְצָנוּת אֲפֵלָה. אַף עַל פִּי כֵן כּוֹנַנְתִּי צְעָדַי לַעֲלוֹת אֵלָיו. בְּמָרוֹם הַמַּדְרֵגוֹת פָּגַשׁ־תִּי בּוֹ, כְּשֶׁהוּא נִמְלָט בְּדַהְרַת־פֶּרֶא. „אֵיפֹה הָרוֹבֶה, בִּנְיָמִין?" „נִשְׁאַר עַל הַגַּג. אֵלֵךְ לְקַחַת אוֹתוֹ ז'". „בְּטַח". הוּא הֶחְוִיר, אֲבָל צִיֵּית. חָזַר וְרוֹבֵהוּ בְּיָדוֹ וּנְשִׁימָתוֹ טְרוּפָה. עוֹד פָּגַז הִתְבַּקֵּעַ בְּרִיחוּק־מַה. הוּא צָחַק בְּעַצְבָנוּת: „חָשַׁבְתִּי שֶׁאֲנִי גָּמוּר, אֲבָל רָאִי־תִּי שֶׁהַפְּגָזִים לֹא עוֹשִׂים שׁוּם דָּבָר". „וְדַאי, הֵם רַק עוֹשִׂים רַעַשׁ". אִשַּׁרְתִּי וְקִיַּימְתִּי.

מִקֵּץ חֲצִי שָׁעָה הִשְׁתַּתְּקוּ הַהוּתָחִים כְּלִיל וְרַק קוֹלוֹת יְרִיָּה הוֹסִיפוּ לָבוֹא מִן הָעִיר הָעַתִּיקָה בְּתָכוּף. שָׁבְנוּ וְעָלִינוּ מִן הַמַּרְתֵּף. שָׁלַחְתִּי אֶת רַחֲמִים מִזְרָחִי לְתַצ־פִּית. פָּתַחְנוּ קוֹפְסַת בָּשָׂר מְשׁוּמָר וַאֲכָלְנוּ־הוּ בְּפַכְסָמִים. מִישֶׁהוּ הָלַךְ לְאֶחָד מִבָּתֵּי הַשְּׁכוּנָה וּמִילֵּא קוּמְקוּם בְּמַיִם שֶׁעוֹד שָׁפַ־עוּ מֵאֵיזֶה בְּרַז נִשְׁכָּח. הִרְתַּחְנוּם וְשָׁתִינוּ־תָה בְּשְׁתִיקָה. קָבַעְתִּי אֶת סֵדֶר הַמִּשְׁמָרוֹת בָּעֲמָדָה. בְּנִימִין מִזְרָחִי וּמַצְלִיחַ לּוֹי הָלְכוּ לָהֶם וְלֹא חָזְרוּ שָׁעָה אֲרוֹכָה. מִפְּרַק־לְפֶרֶק גּוֹבְרוֹת הָיוּ הַיְרִיּוֹת בָּעִיר הָעַתִּיקָה. כְּמָה פְּעָמִים גַּם שָׁבוּ הַהוּתָחִים וְדִבְּרוּ. „בְּתֵי־הַמִּחְסֶה" הָיוּ אֲפוּפִים לְהָבוֹת. דְּלֵיקָה קַלָּה נָפְלָה בְּהַר צִיּוֹן. הַשָּׁמַיִם הָיוּ תְּכוֹלִים אֲבָל הָיְתָה כְּעֵין עַגְמוּמִית נֶהְלָאָה בִּתְכֵלְתָּם. וְהָיָה חַם.

לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם הִשְׁתָּרְרָה דְּמָמָה גְּדוֹלָה מִן הָרָגִיל. הָלַכְתִּי לְעַמְדָה הַסְּמוּכָה, עַמְדַת הַמַּגְלֵד. שָׁם הָיְתָה הַחֶבְרָה עֲלִיזָה יוֹתֵר. הִתְבָּרֵר שֶׁחֲבִיב חִפְצַדִּי תָּפַס תַּרְנְגוֹל. הֵם בִּשְּׁלוּ אוֹתוֹ וְהִתְכּוֹנְנוּ לִסְעֻדָּה חֲגִיגִית.

נִגַּשְׁתִּי אֶל מַטֵּה הַפְּלוּגָה, בְּדֶרֶךְ פָּגַשְׁתִּי אֶת בִּנְיָמִין מַצְלִיחַ לּוֹי כְּשֶׁהוּא מְעוּטָף בִּירִיעָה שֶׁל בְּדֵי מֶשִׁי. „גִּלִּינוּ מַחְסָן", חָשַׁף שִׁנַּיִם מַצְהִירוֹת וְאָמַר. אֵי־בְּזֶה נִתְקַלְתִּי בְּיַעֲקֹב, מְפַקֵּד הַמַּחְלָקָה, לְרֹאשׁוֹ הָיְתָה אַחַת הַקְּס־דּוֹת הַמּוּצָעוֹת שֶׁלַּפְּלוּגָה, וְהוּא עָמַד וְהִס־תּוֹדֵד עִם שְׁנֵי פַּרְצוּפִים שֶׁל בַּיִת. הַמְּסִיבוֹת הָיוּ חֲשׁוּדוֹת מְעַט, וְהוּא מָצָא לִנְכוֹן לְהָפִיג חֲשָׁד. „שָׁלַחְתִּי לָכֶם חֲמֵשׁ קוּפְסוֹת שֶׁל כַּדּוּרֵי סְטֶן, קִבַּלְתֶּם?" „עוֹד לֹא", אָמַרְתִּי. „אֲבָל אִם שְׁלַחְתָּ, וַדַּאי נְקַבֵּל".

בְּמַטֵּה הַפְּלוּגָה הִרְתִּיחוּ קָפֶה תּוּרְכִי רִיחָן. גָּמַעְתִּי. „מָה הַמַּצָּב?" שָׁאַלְתִּי אֶת „יְהוּדָה", „שִׁלְשׁוֹם נִיסָּה הַפַּלְמ"ח לְפָרוֹץ, וְלֹא הִצְלִיחַ", אָמַר, „וַאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁהַנְּעִין אָבוּד". „זֶהוּ זֶה?" שָׁאַלְתִּי. „כֵּן. אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת. אֵין בָּהּ לְהַלְחֵם, וְאֵין בְּמִי לְהִלָּחֵם". „יְהוּדָה יָדַע מָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר. הוּא הָיָה בְּקִרְבוֹת עַל הַסְּנִיר, בְּאִי־טַלְיָה, וְהֵבִין בְּעִנְיָנִים יָפֶה. יֵאוּשׁ מַר הָיָה בְּעֵינָיו וְלַחְלוּחִית הָיְתָה בָּהֶן. בָּחוּר נֶהְדָּר, הִרְהַרְתִּי, וְלִבִּי נִצְבַּט לְלָשׁוֹנוֹ.

הַיּוֹם הִתְכּוֹל הִזְדַּהֵל הַשְּׁקֵט, בְּעַצְלְתַּיִם. בָּעִיר־הָעַתִּיקָה הָיָה שֶׁקֶט מוּזָר וְלַהֲבוֹת עָלוּ מִמֶּנָּה. אַף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי כְּבַדֶּהֶם כְּשֶׁלִּחַשׁ לִי מֹשֶׁה בְּרָאוֹן, סְגָנוֹ שֶׁל זְאֵב, עִם־עֶרֶב שֶׁהָעִיר נִכְנְעָה. מִשּׁוּם־מַה הֵר־גַּלְנוּ עַצְמֵנוּ לְהַאֲמִין שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַכְרִיעָהּ. „זֶה בְּטוּחַ?" שָׁאַלְתִּי. „כִּנְרָאֶה", הַשִּׁיב, וְהוּא הוֹסִיף: „זְאֵב בָּכָה כְּשֶׁהוֹדִיעוּ לָנוּ". „זֶה בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹת רוֹשֶׁם", אָמַרְתִּי, „זֶה לֹא אוֹמֵר כְּלוּם". בְּלִגְלוּגִי, הַדַּל וְהַמּוּפְרָךְ, נִסִּיתִי לְהַפְרִיךְ אֶת הַשְּׁמוּעָה. „אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁהִיא נִשְׂרֶפֶת". הֶחְזִיק בְּדַעְתּוֹ. „כֵּן, כֵּן", הוֹדִיתִי, „אֲבָל זֶה נַדַּאי הֵם בְּעַצְמָם הִדְלִיקוּ אוֹתָהּ לִפְנֵי שֶׁנִּכְנְעוּ".

הָעֶרֶב רַד וְהָעִיר הָעַתִּיקָה בָּעֲרָה וְהִיתָה דְּמָמָה וְהָרַמְקוֹל הָעַרְבִי שֶׁהִיא מוֹדִיעַ חַד־שׁוּתָיו בְּאַדִּיר מִן הָעִיר הָעַתִּיקָה עִם־הַחֹשֶׁךְ נָתַן קוֹלוֹ וַאֲנִי שָׁרְבַבְתִּי צַוָּאר וְהִטֵּיתִי אָזְנַיִם לְהַקְשִׁיב, וְהוּא הוֹדִיעַ וְאִישֵׁר, בְּחִ־גִּיגִיּוֹת נִמְלָצוֹת, כִּי אָכֵן נִכְנְעוּ הַנְּצוּרִים.

וַאֲנִי הִרְהַרְתִּי בְּרוּבַע הַנָּצוּר, וּבְשָׁנָה אֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי בּוֹ בְּעֻרְעַי הִרְהַרְתִּי וְאֶת סִמ־טוֹתָיו רָאִיתִי לְפָנַי כְּמוֹ. חָשַׁבְתִּי עַל בְּרוּךְ דַּאסָה, הַקַּצָּב הַשְּׁפַמְנִי וְהַגַּבְרָתָן, אֲשֶׁר בְּבֵי־תוֹ דָּרְתִּי, וְעַל מַלְכָּה אִשְׁתּוֹ חָשַׁבְתִּי. וְעַל הַיְלָדִים. וְעַל חֲנוּת הַמְּכוֹלֶת שֶׁל מִימְרָאן וְעַל הַזָּקֵן אַדִּיר־הַכֶּרֶס וְכִסּוּתוֹ־הַזָּקֵן שֶׁהָיָה מוֹכֵר יְרָקוֹת בְּפֶתַח ה„חוּרְבָּה" וְעַל אַבְר־הָם בַּעַל הַמִּסְעָדָה. וְחָשַׁבְתִּי עַל יִרְמְיָהוּ מִזְרָחִי, הַשִּׁכּוֹר הַחִגָּר, וְעַל שְׁמוּאֵל דַּאסָה הַשְּׁלוּמִיאֵל, וְעַל אִשְׁתּוֹ לִיזֶה קֶשֶׁת־הַיּוֹם וּבְדוּחַת־הַמֶּזֶג, וְעַל טַפָּם. וְחָשַׁבְתִּי עַל הַמֶּרְוָח הָאֲפֵלוּלִי וְעַל בֵּית־הַקָּפֶה שֶׁבְּמַרְתֵּפוֹ, וְעַל לֵילוֹת־הַכּוֹכָב הַטְּרְמִיִּים פְּלוּחֵי צִלְצַל־הַפַּעֲמוֹנִים, וְעַל אוֹר הַיָּרֵחַ הַשָּׁפוּךְ עַל רְחַבַּת הַר־הַבַּיִת, וְעַל צְלָלֵי־הָעוֹפוֹת שֶׁבִּסְמְטוֹת הַמְעוֹקָמוֹת לְעֵת־לַיִל, וְעַל הַד־לוֹת וְהַמֵּארָה וְהַתַּאֲוֹת וְהַיְגוֹנוֹת וְהַבֶּכִי וְה־כְּזָב וְהַחֲלוֹם וְהַתַּחֲנוּן וְהַסַּחִי וְהַצְּעָקָה שֶׁחּוֹבְ־רוּ לוֹ לָרוּבַע יַחְדָּו — וְלִבִּי הִתְמַחֵץ בִּי קָרַב.

„נִפְלָה, הֵה?" שָׁאַל רַחֲמִים מִזְרָחִי וְהִי־זֶה מַאְפֵּר סִיגָרִיתוֹ אַרְצָה.

„נִפְלָה" אָמַרְתִּי.

נְסִים כֹּהֵן בָּחַשׁ בְּסִיר הָאוֹרֶז שֶׁעַל הַפְּרִימוּס.

„עַכְשָׁיו הַתּוֹר שֶׁלָּנוּ", לְאַט בִּנְיָמִין מַצ־לִיחַ.

וַאֲנִי עָנִיתִי: „לֵךְ לְעַזְאזֵל".

וְשָׁתַקְנוּ. רַק אֵשׁוֹ שֶׁל הַפְּרִימוּס לְיַחֲשָׁה נֶעְצָבֶת.

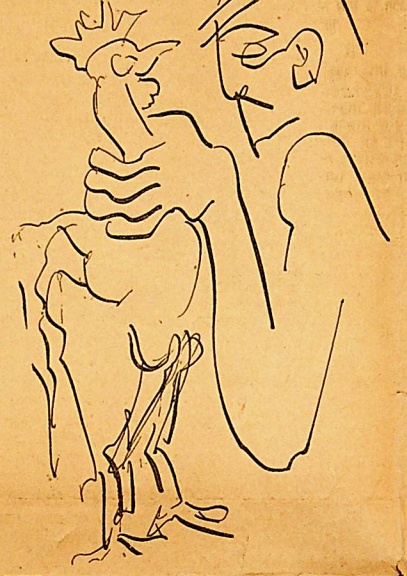

רישום: עמוס.

בֶּן אָדָם

אֶל עֵקֶבִים יוֹשֵׁב, עַיִן וַעֲרוֹפֶר,
וְהָאֲבָנִים נְמוּגוֹ כַּשָּׁבֶר.
וְהָאֶפְעֶה יָשׁוּחַ. וְהָעֲקָרֶב.
אֶל קְרָבַיִם יָשֵׁב. אֶכֶל וְלֹא בּוֹעֵר.
וְתַלְאוּבוֹת יָמֵת. אֶכֶל וְלֹא בּוֹעֵר.
וְאֶרֶס קִסְקֵסְלָ, וְאֵין תּוֹחֶלֶת.
וְהָאֲבָנִים סְבִיב וְאֵין תּוֹחֶלֶת.

וּמַלְבֵּנוֹת תִּקּוֹת כַּעֲצָמוֹת בַּשְּׁכִיל,
וְנָר הַשְּׁכִיל וְהַקִּישִׁימוֹן מוֹנֵר.
פֶּזֶה אֲשֶׁר יָצָא וְלֹא חָזַר.
אֶל עֵקֶבַיִם יָשֵׁב.
וְגֶבֶר סָדִין חֲרוּת, חֲרוּת עַל אֵבֶן גּוֹיִל,
וּמְבֻלְבָּל שְׂנָאָה כְּמַאֲכֶלֶת.
וְנַעֲקָה תִּקְוָה כְּמַאֲכֶלֶת.

אמנון מופז

דמויות קדומים *)

מאת יצחק שחר

כל יצירה ספרותית על נושא תנ״כי, או היסטורי בכלל, מחייבת בתוקף מבנה הזדהות מוחלטת עם התקופה, שאותה באה היא לתאר. התקופה, אפיה ורוחה — כופות על היוצר תנו־מם מוגדרים. מי שמצליח לסגל את עצמו לדרי־שה ראשונית זו — אפשר שיצליח ואפשר שיכ־של. מכל מקום: — יש טעם וסכוי לנסיונו. המשך, שלב הבצוע, הוא ענין בפני עצמו. בכל אופן, מותר לקבוע מראש, כי הסופר המנסה להתעלם לחלוטין מרוח התקופה, שאותה הוא בא להחיות כתומר ספרותי, יצירתו לא תצליח יפה.

עם זאת אין פלא שמצויות בספרות היהודית בכל הלשונות ערימות־ערימות של „בתבים", ה־מתלטים עם התקופה, שאותה באה היא לתאר. התקופה, אפיה ורוחה — כופות על היוצר תנו־מם מוגדרים. מי שמצליח לסגל את עצמו לדרי־שה ראשונית זו — אפשר שיצליח ואפשר שיכ־של. מכל מקום: — יש טעם וסכוי לנסיונו. המשך, שלב הבצוע, הוא ענין בפני עצמו. בכל אופן, מותר לקבוע מראש, כי הסופר המנסה להתעלם לחלוטים מרוח התקופה, שאותה הוא בא להחיות כתומר ספרותי, יצירתו לא תצליח יפה.

עם זאת אין פלא שמצויות בספרות היהודית בכל הלשונות ערימות־ערימות של „בתבים", ה־מתלטים עם התקופה, שאותה באה היא לתאר. התקופה, אפיה ורוחה — כופות על היוצר תנו־מם מוגדרים. מי שמצליח לסגל את עצמו לדרי־שה ראשונית זו — אפשר שיצליח ואפשר שיכ־של. מכל מקום: — יש טעם וסכוי לנסיונו. המשך, שלב הבצוע, הוא ענין בפני עצמו. בכל אופן, מותר לקבוע מראש, כי הסופר המנסה להתעלם לחלוטים מרוח התקופה

אלמנך הגון

לוח הארץ לשנת תש"ט

"העתון הגון" — זה תארו של "הארץ" מאז היותו בכתב. ככה ייקרא הן בפי אותם הדורי שים זאת לנגדכן הן בפי הרואים לו בכך זכות גדולה. האמת היא, כמדומה, שיש בכך גם צד של זכות גם צד של גנאי. חותם ההגיונות הסבוך ב"הארץ" הוא חותמה של מסורת ליב ראלית־סובלנית. אמיצה גם רבת־שנים. שימת כימי העתון עצמו, שבמהדה רבה יש בה ערובה לגישה ענינית אובייקטיבית; כנגד זאת מחייב חותם זה את העתון שיהיה נוטה נטיה מוסלת לשמרנות ול"שביל ההזהב", וכן שיהיה חושש מפני כל שהוא פסרנר ורוהה ומסוקד־דמים של חיות בו. מכאן שאנב פיסוקו בבעיות חיינו, עסוי "הארץ" להחזיק ולסיל את עקבן יותר משהוא עשוי להתנדן באמת.

מה העתון כך, לותו השנתי לא כל שכן, שהרי כאן עולמו הרוחני של העתון מצטייר במזוקק ובמרוכז רב־יתר מכפי שהוא עשוי להיראות לנו ברגשת היומיום.

הלוח — למעלה מלשישו קטירות שנתיות, וקצת פחות מכן מוקצה בו לדברי מחשבה, שירה וספרות. המותר כולל מיני אינפורמציה מועילה־להשכיל.

"הקטירות השנתיות", כיון שהן עוסקות בפרשיות קרובות כל כך אל ההיסטוריה, אין לאמר שאינן מעניינות, אלא שמובן הוא כי — כדבר קטירות אלו בלוחות אחרים. "הארץ" — עשו יות הן במתכונת קפואה, אקדמית־ביכולן, שרוח של רשמיות ושיגרה נסוכה עליה. האוביקטיביות שבכלל הדברים לא עמדה לו לדי"ר ה. הלטם, למשל, שהתאסף מלירות חצים במדינות "הד מוקרטיה העממית" בהתנשאות העולמית ומל חמנך" ראה להוציא חוברת מיוחדת מוך. דשת להוראת ההיסטוריה במוסדותינו, לכאורה הרי זו חוברת מעשית בשאלות הוראה, דוגמת חוברות בעניני הוראת החשבון, מקצועות הטבע וכו', אך הפעם יצא כאן דבר אחר לגמרי.

וכך פותח בה בחוברת יעקב הלפרין, מפקח כללי מטעם המרכז־לחנוך, את מאמרו על דרך הוראת ההיסטוריה במוסדותינו:

> מטוכנו החברתי חייב ליחד למקצוע זה (— ההיסטוריה) את מקומו המכובד בתכניתו. לימוד ההיסטוריה הפך לצינור מעביר השקפות עולם והשקפות חיים של החברה ההווית בדרך הסברי עכר לקראת עתיד יבוא. וככל אשר השתדל מורה ודאגה חברה לש מור על האובייקטיביות של העובדות והמאו רעות — הרי למעשה העובדו אלה ככור המצרף של הלכי רוח בהווייט, הועלו המומנ טים הנראים בעיניהם מתאימים ביותר למח שבתם הצבורית־החברתית. ומשמטו החל קים המבליטים ניגודים לדעותיהם, הודגש קו שורה בין המאורעות לבין השקפתם על ענייני שעה ושאיפו עתיד.
>
> אין צורך בהוכחות מרובות כדי להר אות את ההווה המוחלטת שקיימה בכל דורות ובכל העמים בין האידיאות הצבו ריות השליטות בחברה לבין לימוד ההיסטוריה, שעליה מדבר הח', הלפרין, דומה שעדיין רחוק התנוך העברי מהשיגה.

אכן, "ההווה המוחלטת" בין האידיאות הצבוריות השליטות בחברה לבין לימוד ההיסטוריה, שעליה מדבר הח', הלפרין, דומה שעדיין רחוק התנוך העברי מהשיגה.

גם המחנכים השמרניים ביותר אינם יכולים להתעלם מן העובדה הסוציולוגית המכרעת במציאותה של הארץ, המכרעת לגבי עתידה של המדינה: קם דור חדש, דור של בני המולדת, דור שהוא הנושא הטבעי של הווית האומה העברית.

ומאחר שדור זה אינו מוכן לספוג לתוכו את כל אשר יבקשו להספיגו מחנכיו, ומאחר שיודעים הם אותם המחנכים אל נכון, כי בעוד שנים מעט דור זה הוא הוא שיקבע את פני הדברים במולדתו, על כן גם גדולה החרדה בלבם לגורל נפשו של הדור העציר. על כן שב־ עתים חשובה להם לאותם מחנכים הוראת ההיסטוריה כמכשיר חינוך לאומי; ואנו שי־כללי, כמכשיר של תיאום רעיוני בינם לבין חניכיהם.

ב.

אפשר בעצם להבחין בגישותיהם של שלשה סוגי מחנכים אל הוראת ההיסטוריה.

על הסוג הראשון נמנים אותם המחנ כים שמתוך מבוכת נפשם, נוכח התנכ רות התלמיד לתקופות היסטוריות מסוי מות, ומתוך הערד העזה לכוון, מסתפקים הם במסירה "השכלתית" של העובדות, או של הנראה והמקובל בעובדות. והדב רים, הזרים לרוחו של התלמיד, סופם שהם משתכחים מלבו.

הסוג השני — הם אותם מורים משמ רים, חניכי אסכולותיהם של גרץ ודוב נוב, ושקויי הפרזיולוגיה הציונית. השוק דים להחדיר בדור העולה את ערכיה הלאומיים של העזורה להעמקת ידיעת ארצ אות את ההווה המוחלט שקיומה בכל דורות ובכל העמים בין האידיאות הצבו ריות השליטות בחברה לבין לימוד ההיסטוריה, שעליה מדבר הח', הלפרין, דומה שעדיין רחוק התנוך העברי מהשיגה.

אכן, "ההווה המוחלטת" בין האידיאות הצבוריות השליטות בחברה לבין לימוד ההיסטוריה, שעליה מדבר הח', הלפרין, דומה שעדיין רחוק התנוך העברי מהשיגה.

גם המחנכים השמרניים ביותר אינם יכולים להתעלם מן העובדה הסוציולוגית המכרעת במציאותה של הארץ, המכרעת לגבי עתידה של המדינה: קם דור חדש, דור של בני המולדת, דור שהוא הנושא הטבעי של הווית האומה העברית.

ומאחר שדור זה אינו מוכן לספוג לתוכו את כל אשר יבקשו להספיגו מחנכיו, ומאחר שיודעים הם אותם המחנכים אל נכון, כי בעוד שנים מעט דור זה הוא הוא שיקבע את פני הדברים במולדתו, על כן גם גדולה החרדה בלבם לגורל נפשו של הדור העציר. על כן שב־ עתים חשובה להם לאותם מחנכים הוראת ההיסטוריה כמכשיר חינוך לאומי; ואנו שי־כללי, כמכשיר של תיאום רעיוני בינם לבין חניכיהם.

ב.

אפשר בעצם להבחין בגישותיהם של שלשה סוגי מחנכים אל הוראת ההיסטוריה.

על הסוג הראשון נמנים אותם המחנ כים שמתוך מבוכת נפשם, נוכח התנכ רות התלמיד לתקופות היסטוריות מסוי מות, ומתוך הערד העזה לכוון, מסתפקים הם במסירה "השכלתית" של העובדות, או של הנראה והמקובל בעובדות. והדב רים, הזרים לרוחו של התלמיד, סופם שהם משתכחים מלבו.

הסוג השני — הם אותם מורים משמ רים, חניכי אסכולותיהם של גרץ ודוב נוב, ושקויי הפרזיולוגיה הציונית. השוק דים להחדיר בדור העולה את ערכיה הלאומיים של העזורה להעמקת ידיעת ארצ אות את ההווה המוחלטת

עתון ערבי ישראלי

צ ב א -

"אליום" — לאמור: "היום" — הוא שם העתון המיוסד על הנסיונות שנעשו בישראל בל' שון הערבית, לצרכם של המוסלמים והנוצרים דוברי־הערבית שבתוכנו, בשום מה, בשפתים הנכ־ בשים. "אליום" הוא עתון שלאחר "העתון הרש־ מי" — שפוף סוף אינו אלא צרור של תקנות, פקודות־חוקים והודעות־מינוי — הריהו השופר הרשמי היחיד בלשון הערבית שלרשותה של הממשלה.

בתורת שכזה דין שיהיה עתון זה משקף את גישתה של הממשלה אל "המיעוט הערבי" ואל מכלול הבעיות הכרוכות ב"מיעוט" זה, בין בעיות־לשכה בין בעיות־לאורך־ימים, ובעצם הן הראוי שיוכלו קוראיו לעמוד מתוך הכתוב על מדיניותה המהותית של הקריה בכלל.

בתורת שכזה יש לקבוע — בצער, ואם גם בלא מהיצה — ש"אליום" מאכזב למדי. עיקר הבטחתו — היחידי ושתפטנית, נזהר הוא שלא להתחייב, ולא לחייב, יותר מדי, והוא משתמט מלנעת נגיעה של ממש באיזו משאלות היסוד של מדיניותה המהותית או באיזו מהבעיות הי־ שוויות להעסיק באמת את דוברי הערבית שב־ נתיני ישראל, וביחוד את משכיליהם. יותר משהוא משקף גישה הריהו עדות מדאיבה להעדר גישה.

העופים את העתון הם — עד כמה שידוע לנו — מהחוגים והמוסדות שבפקיד משרד־המי־ עוסים, ובמסגרת המצומצמת שהוגשמה להם, או שקבעוה לעצמם, שוקדים הם מן־הסתם לעשות במיטב יכלתם. בצדק, לכאורה, יוכלו אולי להטיח בשתוב: וכי מה אפשר לדרוש מעלון דל־מיות כזמן של שני עמודים? — אפס כי השאלה היא למה זה הניב עתונה הערבי של הממשלה להיות עלון דל של שני עמודים.

ודאי, אין תקציב. אבל התקציב איננו באשר אין חוון בהוצאתו של העתון ואין הכלית מפי־ רשת להוצאתו.

אינפורמציה יש בעתון. בעמוד הראשון, וב־ חלקו של השני. דרך־כלל מוסר העתון לקוח־ איו ביום, חיפה ונצרת פרסים מסקיפים על מאר־ רעות מדיניים המתרחשים על בימת הבינ־לאומית ובית הנבחרת. אגב הבלטה — לא רעויה בה חשוות — של כל הקשור במלך עבדאללה. כן מסקר העתון — כשהאכסניא מרובה — על פעלי צבא ההגנה לישראל ונצחונותיו, כל אימת שהוא פועל ומנצח, מקום רב מוקדש בו למנגנון הפי־ קוח על ההפוגה, להסדרת הסוגיה ערבית־יהודית, למעשי המשקופים ומסעותיהם והצהרותיהם, או להר־ פעותיהם ונאומיהם של שרי ממשלת ישראל. מקום נכבד ביחס מוקצה גם לנעשה בעולם, ולפ־ רקים נמסר על פעלותם של איגודי פועלים ערביים שבישראל.

פרט לכך יש בו — בעמוד השני — דבר בדיחה, ומאמר ראשי פושר בחוריל, וזמן רב היה מתפרסם כאן רומן בהמשכים. הרומן תופס היה יותר משלישו של העמוד השני, והוא תרגום רומן של הסופרת האמריקאית פ. באק מחיי סין, שבדותק אפשר לתרץ ולהצדיק את בחירתו: בטענה שפעילותו יש בה זיקת־מה לפריעות־ הסדרים הראשונית המציפה כיום את הארץ הזאת וסבוכיתה.

האמצעים המושקעים בהוצאת "אליום", וכן אפיו, רוחו ועריכתו — עודם בדורה הם, כא־ מור, להעדר קו ולאופורטוניזם. העתון הזה יוצא, כמדומה, לא משום שראוי וכדאי והכרח הוא להוציא כלי משום שמותר להניח כי ישני שאם לא יוציל גם לא יזיק, ושמאחר שתלוי על צואריו מין "מיצוי ערבי" שכזה הרי הסברה נותנת שיש להוציא בשבילו עתון שכזה...

"אליום" יכול, גם חייב היה, לשמש עתון מחנך, מעורר, מקדם. יכול הוא לשמש מבשר וכרוז ומסיף לשידורי־מערכות בקרב דוברי־הע־ רבית שבמדינת ישראל כבארץ־הפרט כולה, לוחם לשיגורי־רכים בתרבות, במחשבה וביחסי חברה. יכול הוא להיות מכשיר מדיני ממדרגה ראשונה. יכול הוא להיות נושא של חזון.

אבל הוא איננו כזה. יותר משהוא מעורר הריהו מרדים. יותר משהוא ממריץ הריהו משכך. יותר משהוא לוחם הריהו ספיג.

וכל זמן שבישראל מושלים מושליה הגי־ כחיים, וכל זמן שמדיניותה הזמרחית היא מ־ שהיא כיום, אף אין לקוות שיהיה העתון הזה א ר.

ת"א

טוביה גפן

המעניין אותנו כאן הוא רק: בעיות התיאטרון העברי.

מבחינה האמנות העברית איננו רואה גם באחת מהלהקות הקיימות ענין לצנות בו. אמת כי מן "הבימה" אפשר ללמוד הרבה במה שנוגע למשחק. אבל גם בזאת יש סכנה. אין אנו צריכים לפינקל שני או לרוביצה שניה. לא זאת הדרך ליצירה מקורית.

אי אפשר גם לחשוב על כבוש מבפנים. כשרון הוא דבר נדיר. ואמנים מרבים לק־ נא. ספק אם תאפשרנה הלהקות הקיימות לכשרונות חדשים להתבלט בתוכן. נצטט פה דברי אחד ממנהליהן: "אין אנו רוצים לגדל תיאטרון קאמרי "חדש".

לבד מזאת, אפיין של הלהקות גרוע. השוויתיו עלו מתוך סביבה שונה מזאת שיצרה את הלהקות, ושאיפת הותיקים היא להקציע את שליותיהם כמתכונם. סופם של אלה שהם קרחים מכאן ומכאן.

תיאטראות עבריים

אלא שבחדשים האחרונים, ובכוח המ־ סיבות, עלה פתאום דבר עצמי בתכלית. אנו עצמנו מסופקים אנו בדרכה האמנותית של הלהקות הצבאיות. מוסופקים אנו גם ברמת הרפרטואר. אבל אין אנו מסופקים בדבר אחד: בקשר החוק שבין הקהל והבי־ מה. ודבר זה תהיה "הבימה" חסרה, גם אם תשימו עליה קומיסר ממשלתי, וה"אהל" יהי חסר אותו גם אם ראש הממשלה ישב כראש האגודה "למען האהל", והתיאטרון הקאמרי יהיה חסר אותו גם אם ינהל את מיטב הפלירט עם "התרבות המקדמת".

בזכות הקשר הזה ובכחו יוצאים התיאטראות הצבאיים מכל המבחנים של־ מים טובים. דפרטואר דל אינו מזיק להם. חובבות במשחק נבלעת בשלום. בימוי רוסף מתקבל בשמחה. להם העיקר: להם הקהל התואם. הוא יפה להם והם נאים לו.

הנה כי כן מתחיל התיאטרון העברי להוונר, כמדומה. תיאטרון עברי ברפרטו־ אר, בשחקנים, בקהל.

ועם שהוולך זה נוצר, נמצא והולך גם הפתרון לבעיותיו.

שכן כיום הזה — בעית התיאטרון העברי היא עצם בעית י צ י ר ת ו.

נ. יובל

---

*) יוסבא כאן כי המורכב במיליציה בעלת תפקידים צבאיים, להבדיל מגופים בעלי אופי משטרתי־גיוגרמרי, שבכמה מקומות נוהגים לכנות גם אותם "מיליציה" — ולא היא.

ליסודות חיולו של הצבא העברי

— מאת סופר צבאי —

יסודות חיולו של הכח הלוחם בכל אומה, בימי שלום, אינם ענין לשרירות, גחמה או בחירה מקרית. בגינו של הכח הלוחם מותנה במעמדה של המדינה, גודל אוכלוסיותה, שטחה, מצבה הגיאוגרפי וה־ מדיני, שכניה ואפים, וכן בשאיפותיה הלאומיות הטבעיות: שמירת הקיום, שאי־ פה להתרחבות, או התפשטות אל מעבר לימים וכדומה.

פיצולה הנוכחי של ארץ־הפרת הוא תולדת התמוטטותו של השלטון העותומני, והבריטי אחריו, ואין הוא אלא תקופת־מע־ בר בארעית בקורותיה. ארץ אחת זו גזירה שתשוב ותהיה אחת, אחת במשטרה, בתר־ בותה, במשקה — ובגבושה בצל השלום של מדיניותה המוחדת או באיזו מהבעיות הע־ שוויות להעסיק מאמת את דוברי הערבית שב־ נתיני ישראל, וביחוד את משכיליהם. יותר משהוא משקף גישה הריהו עדות מדאיבה להעדר גישה.

העופים את העתון הם — עד כמה שידוע לנו — מהחוגים והמוסדות שבפקיד משרד־המי־ עוסים, ובמסגרת המצומצמת שהוגשמה להם, או שקבעוה לעצמם, שוקדים הם מן־הסתם לעשות במיטב יכלתם. בצדק, לכאורה, יוכלו אולי להטיח בשתובה: וכי מה אפשר לדרוש מעלון דל־מיות כזמן של שני עמודים? — אפס כי השאלה היא למה זה הניב עתונה הערבי של הממשלה להיות עלון דל של שני עמודים.

ודאי, אין תקציב. אבל התקציב איננו באשר אין חוון בהוצאתו של העתון ואין הכלית מפי־ רשת להוצאתו.

בעיקרם האומנם כוללת — ולו ברמז — בעיות הצבא, ובעיות הקיום הביטחוני של המדינה? האם מתפרסמות בו הודעות־מינוי, הודעות־ פיטורין, הודעות־מעבר, הודעות־קידום, הודעות־ הוקרה, הודעות־אבל, הודעות־שבח, הודעות־ גנאי, הודעות־עונש, הודעות־חנינה, הודעות־ שחרור, הודעות־גיוס, הודעות־שחרור, הודעות־ מילואים, הודעות־קורסים, הודעות־מבחנים, הודעות־מכרזים, הודעות־מכרזים, הודעות־ מכרזים, הודעות־מכרזים, הודעות־מכרזים, הו־ דעות־מכרזים, הודעות־מכרזים, הודעות־מכ־ ר

שעה קלה עם זיאן זורס

מה תעשו בעשרים שנותיכם?

הו! אין אני שואל מאת בני הנעורים לבוא אלינו בכוח האמנה, אלה שהאמנה נתנה אותם לנו, האמנה היא שלקחה אותם. יהיו נא לה. יזקינו נא עמה יחד. אולם שואל אני מכל אלה הנהנים רציונות בחיים אשר ניתנו לנו לכולנו, ואם גם קצרים הם כה בעיניהם, ואני שואלם: «מה אומרים אתם לעשות בעשרים שנותיכם? מה אומרים אתם לעשות בלבותיכם? מה אומרים אתם לעשות במחותיכם?

אומרים, זהו הפומון השגור כיום: סנו לסערה, אבל מהי הסערה באין מחשבה? אין היא אלא ברוסיולות ואינרציה.

השמרו מפני אלה המוהירים אתכם מפני מה שנקרא בפיהם בשם «שיטות», והם יועצים אחרים לנוגה את התבונה. משתמשכו את דיכם מיסד לכם את תורתכם בעצמכם, תמצאו בקצה השני של הדרך תורות מן המוכן, שתצעצה לכם את חסותן.

כדי לנהוג בבני אדם דרוש אורו של רעיון, ואין אור רעיון כי אם כאלה העושים את המציאות שיטה, מפרשים נוסחתה.

מבלי געת בשאלה כולה ומבלי טפל בבעיה הזיקה שבין דת למדינה (שרק מדינות נחשלות ומפגרות כתימן, סעודיה וכיוצא בהן עודן כורכות אותן יחד), — הנה יש להתריע מבעוד־מועד על הכוונה להשליט בארצנו את השבת של העיירה היהודית.

יש ללחום לכך שיום השביעי יהיה בתכנו יום של שביתה ונופש, ספורט וטיול, תרבות ואמנות, יום של בידור ופעילות חפשית, לאחר שבוע של עמל ויגיעה; דמות כזאת של יום השביעי החלה מתעצבת מעט־מעט בארצנו בעשורי השנים האחרונות, ואל זאת מתנכלים עתה כוהני הדת ושריה.

אכן הצבור הרחב חובה עליו להלחם מלחמת־תנופה על עיצוב דמותו של יום השביעי, על שחרורו מעומס התכנים המ־סורתיים של הוי העיירה היהודית. יום זה הכרת שתקופים את בתחבורה מלאה, עירו־נית ובין־עירונית, והמונים הרחבים, שאין להם כלי־רכב פרטיים, הכרח שיוכלו ליהנות אף הם מטיולים של סוף־השבוע, ביקור קרובים וידידים, וכו' — דברים הנמנעים מהם בששת ימי־המעשה.

יש לעמוד על פתיחת כל בתי־הקפה והמסעדות ביום זה, ועל כך שיקוימו בו הצגות־יום ושאר עשעועים.

ועל הכל יש להתעיק את ליל הצגות התיאטרון והקולנוע ממוצאי יום השביעי — לערבו. אמנם בעולם הגדול מתקימים במוצאי יום השביעי הצגות הבכורה של התיאטרון והקולנוע, נשפים למיניהם וכ־ דומה, אך שם מוצאי יום השביעי הוא ר ב אום המנוחה, ולמחרתו מאחרים קום, נחים כאות־נפשם ויוצאים לטיול, ספורט שעשוע, הרצאה, הצגה וכדומה. מוצאי יום הראשון, יום מנוחתם, הוא לילה רגיל, אשר למחרתו שבים הם רעננים איש לעבודתו, — בעוד שאצלנו יום הראשון בשבוע הוא יום «אבוד». מרבית הנוער והצעירים בילו את הלילה הקודם בהצגות ושעשועים והנה עליהם להשכים מבעוד־ שחר לעבודתם, בכל מקומות העבודה ידו־ עים האיחורים הסיטוניים ביום הראשון ונמיכות פוריותה של העבודה באותו יום. לעומת זאת, ערב יום השביעי הוא ערב שממון, ריקות ומעצר־בית־מאונס לרוב־ רובו של הקהל. צעירי הנוער עוד מוצאים להם תקנתם במועדוני התנועות, אך הנוער הבוגר והמוני הצעירים יושבים משמימים בבתיהם או מתנכלים משמימים בחוצות עגומים, ומקללים את השבת הכפויה עליהם.

הגיעה השעה שהמוני האזרחים החפ־ שיים שהם רוב רובה של האוכלוסיה, ית־ נערו מן הכבלים שכת קטנה של משמרים חשוכים אומרת לשים עליהם.

הגיעה השעה לקבוע לארץ העברית הפוסי־חיים חילוניים, חפשיים מן הנכרי, הבלה והנחשל.

צבי הור

אזרחות כיצד?

שר־המשפטים פרסם הצעת־חוק לפיו, תוענק האזרחות הישראלית, באורח אוטו־ מטי, לכל יושבי המדינה, פרט לאותם שיאמרו להחזיק בנתינותם האחרת.

והנה על תושבי המדינה נמנים הרבה מהגרים, שחייהם ועולמם הרוחני עודם טבועים בחותם המפורש של ארצות עקי־ רתם למיניהן. ספק אם א ל ה זכאים אוטו־ מטית להשתתפות בחייה הפוליטיים של מדינת ישראל ובעיצוב דמותה.

ברוב מדינות שבעולם, ובמיוחד בארי צות הגירה, מקפידים שלא להעניק אזר־ חות למהגרים אלא מקץ תקופת שנים מסויימת ולאחר שעמדו בבחינה בקריאה, כתיבה ודבור בלשון הארץ.

ארץ הגירה כארצנו, אשר רב בה אחוז המהגרים וכבד בה משקלם — חייבת להחמיר בשמירת צבינה ובהגנה על דמו־ תה העברית. אל לה להעניק זכות אזרח אלא לאנשים אשר יודיעם בלשון תואמת להשכלתם הכללית. תנאי ראשון לקבלת אזרחות ראוי שיהיה בחינה בעברית, בר־ מה ההולמת את רמת השכלתו הכללית של הנבחן.

זאב חנון

נוחות — ותקלות בצדה

מצווים אנו להקל על חבלי הקליטה של המהגרים, להקל ולהחיש את התערותם בארץ, וקודם כל — להקנות להם את הלשון העברית על ידי שעורי־ערב למבוגרים, בתי־ספר לילדים, קבוצות לימוד לנוער. אבל אל לנו לתת להם רדיו ועתון בלשונם!

בחיי יום־יום יכולים המהגרים, לצערנו, להס־ תדר בכל שפה שהיא (לצערנו — מפני שבכל ארץ אחרת, כשבא אדם חדש להתישב בה, מוכרח הוא מיד ללמוד את לשון המדינה), ואם נגיש להם גם תרבות בשפתם, על מה ולמה ישבו ללמוד את לשון העברים?

ולא רק לעולים החדשים מוקה נוחות יתרה זו בשמיעת רדיו באידית, אלא גם לאנשים היוש־ בים בארץ זה שנים. רבים מאלה שעד הקמת המדינה, על שרות השידור שלה, דוברים היו עברית, בכל אופן בפרסיה, מדברים עכשיו יהו־ דית בראש חוצות. דומה והדבר היה להם כמעט ל«בן סורר», כי הלא יש להם התר: אם «קול ישראל» מדבר אידית, למה תימנע מהם הנוכות והנוחות הזאת?

פ. ר.

סבתה של ילדינו

...לא־זו היא סבתה של ילדינו שמציירים אותה בספרי ילדים כמו «גן גני» (הוצאת ג. טברסקי), «לילה טוב» (הוצאת «דבר») ואחרים. סימן ההכר של הסבתה — הסריגה — זה כמה חדל להיות דבר המייחד אותה דוקא, שהרי הוא משותף, כמדומה, למרבית בנות דורנו, והטף בכלל. והמטפחת הקשורה תחת לסנטר, שהצי־ רים עושים לראשי סבותיהם של ילדינו, הופעה זרה היא. ילדינו אינם מכירים סבתה כזאת. סבתה של ילדינו — אין לה לבוש מיוחד, טיפוסי לסבתה אשר ידעו ציירינו.

והציירים הבאים לצייר סבתה, אל יקחו כדוגמה את סבותיהם שלהם, מהציירות שבפולין ולישה מלפני שני דורות.

סבתה של צברים

על ארבעה דברים

יום השביעי

החזונים האדוקים בדת היהודית יוצאים כבר חוצץ להטביע את חותם על משטר חייה של המדינה. שר־הדתות מצהיר כי אין בדעתו לכפות אדיקות על מישהו, ותובע הוא שלש: «שיום השבת יהיה יום המנוחה ו ה ק ד ו ש ה לכל הישוב; שהכש־ רות תשרור במדינה; ושהמשפט העברי (לאמור: התלמודי) ישמש יסוד למשפט במדינתנו».

מבלי געת בשאלה כולה ומבלי טפל בבעיה הזיקה שבין דת למדינה (שרק מדינות נחשלות ומפגרות כתימן, סעודיה וכיוצא בהן עודן כורכות אותן יחד), — הנה יש להתריע מבעוד־מועד על הכוונה להשליט בארצנו את השבת של העיירה היהודית.

יש ללחום לכך שיום השביעי יהיה בתכנו יום של שביתה ונופש, ספורט וטיול, תרבות ואמנות, יום של בידור ופעילות חפשית, לאחר שבוע של עמל ויגיעה; דמות כזאת של יום השביעי החלה מתעצבת מעט־מעט בארצנו בעשורי השנים האחרונות, ואל זאת מתנכלים עתה כוהני הדת ושריה.

אכן הצבור הרחב חובה עליו להלחם מלחמת־תנופה על עיצוב דמותו של יום השביעי, על שחרורו מעומס התכנים המ־ סורתיים של הוי העיירה היהודית. יום זה הכרת שתקופים את בתחבורה מלאה, עירו־ נית ובין־עירונית, והמונים הרחבים, שאין להם כלי־רכב פרטיים, הכרח שיוכלו ליהנות אף הם מטיולים של סוף־השבוע, ביקור קרובים וידידים, וכו' — דברים הנמנעים מהם בששת ימי־המעשה.

יש לעמוד על פתיחת כל בתי־הקפה והמסעדות ביום זה, ועל כך שיקוימו בו הצגות־יום ושאר עשעועים.

ועל הכל יש להתעיק את ליל הצגות התיאטרון והקולנוע ממוצאי יום השביעי — לערבו. אמנם בעולם הגדול מתקימים במוצאי יום השביעי הצגות הבכורה של התיאטרון והקולנוע, נשפים למיניהם וכ־ דומה, אך שם מוצאי יום השביעי הוא ר ב אום המנוחה, ולמחרתו מאחרים קום, נחים כאות־נפשם ויוצאים לטיול, ספורט שעשוע, הרצאה, הצגה וכדומה. מוצאי יום הראשון, יום מנוחתם, הוא לילה רגיל, אשר למחרתו שבים הם רעננים איש לעבודתו, — בעוד שאצלנו יום הראשון בשבוע הוא יום «אבוד». מרבית הנוער והצעירים בילו את הלילה הקודם בהצגות ושעשועים והנה עליהם להשכים מבעוד־ שחר לעבודתם, בכל מקומות העבודה ידו־ עים האיחורים הסיטוניים ביום הראשון ונמיכות פוריותה של העבודה באותו יום. לעומת זאת, ערב יום השביעי הוא ערב שממון, ריקות ומעצר־בית־מאונס לרוב־ רובו של הקהל. צעירי הנוער עוד מוצאים להם תקנתם במועדוני התנועות, אך הנוער והמוני הצעירים יושבים משמימים בבתיהם או מתנכלים משמימים בחוצות עגומים, ומקללים את השבת הכפויה עליהם.

הגיעה השעה שהמוני האזרחים החפ־ שיים שהם רוב רובה של האוכלוסיה, ית־ נערו מן הכבלים שכת קטנה של משמרים חשוכים אומרת לשים עליהם.

הגיעה השעה לקבוע לארץ העברית הפוסי־חיים חילוניים, חפשיים מן הנכרי, הבלה והנחשל.

צבי הור

אזרחות כיצד?

שר־המשפטים פרסם הצעת־חוק לפיו, תוענק האזרחות הישראלית, באורח אוטו־ מטי, לכל יושבי המדינה, פרט לאותם שיאמרו להחזיק בנתינותם האחרת.

והנה על תושבי המדינה נמנים הרבה מהגרים, שחייהם ועולמם הרוחני עודם טבועים בחותם המפורש של ארצות עקי־ רתם למיניהן. ספק אם א ל ה זכאים אוטו־ מטית להשתתפות בחייה הפוליטיים של מדינת ישראל ובעיצוב דמותה.

ברוב מדינות שבעולם, ובמיוחד בארי צות הגירה, מקפידים שלא להעניק אזר־ חות למהגרים אלא מקץ תקופת שנים מסויימת ולאחר שעמדו בבחינה בקריאה, כתיבה ודבור בלשון הארץ.

ארץ הגירה כארצנו, אשר רב בה אחוז המהגרים וכבד בה משקלם — חייבת להחמיר בשמירת צבינה ובהגנה על דמו־ תה העברית. אל לה להעניק זכות אזרח אלא לאנשים אשר יודיעם בלשון תואמת להשכלתם הכללית. תנאי ראשון לקבלת אזרחות ראוי שיהיה בחינה בעברית, בר־ מה ההולמת את רמת השכלתו הכללית של הנבחן.

זאב חנון

נוחות — ותקלות בצדה

מצווים אנו להקל על חבלי הקליטה של המהגרים, להקל ולהחיש את התערותם בארץ, ובקודם כל — להקנות להם את הלשון העברית על ידי שעורי־ערב למבוגרים, בתי־ספר לילדים, קבוצות לימוד לנוער. אבל אל לנו לתת להם רדיו ועתון בלשונם!

בחיי יום־יום יכולים המהגרים, לצערנו, להס־ תדר בכל שפה שהיא (לצערנו — מפני שבכל ארץ אחרת, כשבא אדם חדש להתישב בה, מוכרח הוא מיד ללמוד את לשון המדינה), ואם נגיש להם גם תרבות בשפתם, על מה ולמה ישבו ללמוד את לשון העברים?

ולא רק לעולים החדשים מוקה נוחות יתרה זו בשמיעת רדיו באידית, אלא גם לאנשים היוש־ בים בארץ זה שנים. רבים מאלה שעד הקמת המדינה, על שרות השידור שלה, דוברים היו עברית, בכל אופן בפרסיה, מדברים עכשיו יהו־ דית בראש חוצות. דומה והדבר היה להם כמעט ל«בן סורר», כי הלא יש להם התר: אם «קול ישראל» מדבר אידית, למה תימנע מהם הנוכות והנוחות הזאת?

פ. ר.

סבתה של ילדינו

...לא־זו היא סבתה של ילדינו שמציירים אותה בספרי ילדים כמו «גן גני» (הוצאת ג. טברסקי), «לילה טוב» (הוצאת «דבר») ואחרים. סימן ההכר של הסבתה — הסריגה — זה כמה חדל להיות דבר המייחד אותה דוקא, שהרי הוא משותף, כמדומה, למרבית בנות דורנו, והטף בכלל. והמטפחת הקשורה תחת לסנטר, שהצי־ רים עושים לראשי סבותיהם של ילדינו, הופעה זרה היא. ילדינו אינם מכירים סבתה כזאת. סבתה של ילדינו — אין לה לבוש מיוחד, טיפוסי לסבתה אשר ידעו ציירינו.

והציירים הבאים לצייר סבתה, אל יקחו כדוגמה את סבותיהם שלהם, מהציירות שבפולין ולישה מלפני שני דורות.

בנים ואבותם

יונתן מהו אומר

מאין אתה? — שואלים אותו.

— אמא מרוסיה, אבא מפולניה, ואני מהבסן.

(«הילד בארץ־ישראל», 1935)

האבות

בנינו הם דור יתום, שכל האבות מתו עליהם מיתה רוחנית. בנינו שרויים בצער, הואיל ואין להם אבות כראוי להם. דורות האשונים היו קובלים על צער גידול בנים, ואילו בנינו מתענים בצער גידול אבות. לא הצליחו בנינו לגדל להם אבות שיהיו תפארת להם ושירוו אותם נחת.

(אליעזר שטינמן)

הבנים

ילדים נפלאים המה. גידלנו לנו דור לתפארת. בעצמנו לא ידענו את אשר לנו. ילדים בריאים בגופם ובנפשם, בעלי חירות, קוממיות אנושית, אמיצים, ממושמעים בשעת צורך ופופשיים בשעה שאין צורך במשמעת. מחנה בונים ולוחמים בעתיד, אחראיים, אוהבים את ביתם אהבת נפש עזה, בעלי שרשים עמוקים בקרקע המולדת, נכונים לכל מבחן, חברים מסורים זה לזה.

ש. גולן משמר העמק

(«אפקים», אוקטובר 48)

בכפיפה אחת

— «כשאנחנו קצת צועקים במשחק, או משתוללים מרוב שע־ מום בחצר, אומרים לנו מיד: הלא אתם הילדים־הבנדלים שלנו, תהיו קצת שקטים... התינוקות... ומה יגידו הקטנים?... והמבוגרים צו־ עקים כמטורפים תמיד...».

נבוכותי, דיברתי ודיברתי... ונדמה לי שבסופו של דבר נתמלאו כעין רגש רחמנות כלפי המבוגרים.

(«אפקים», אוקטובר 48)

עיר ומתים

אפקים חדשים

— מה לך?

— יצאתי מהתעוכה שבמואון.

נאום לפני סטודנטים

המהפכה הצרפתית הגדולה

המהפכנים, אשר כה הרבו להאשימם להבל כי כמין תלמי־ דים ומליצים הם שהוקסמו מזכרונות התקופה הקדומה, אשר הבינה שלא כראוי לנו הלכו אחריה תועה. — הם ידעו היטב היטב, גם אמרו זאת, כי פעלם לא היתה לו דוגמה בדברי הימים וכי שום לקח מלקחי העבר לא די בו להדריכם.

הנה כן, בשביל הרפובליקה הזאת, החדשה כולה, ניטל על האומה לברוא לה נפש חדשה־כולה, נפש בת חורין, שווין ואור. כל יושבי המחוקקים, בלא הבדל מוצא, כמו רעד עבר בשברם לנוכח החידוש הגדול אשר יצא מתחת ידם.

אמת, היתה זו התנשמותו של מה שהתפתח והלך זה שלש שנים. אולם רוחו של האדם קלה היא לחמוק מפני ההגיון הטהור אשר לתשבחה. אף בשעת העזה אין הוא ממצה את עקרונותיו עד סופם; או שאין הוא רוא לסוף המסקנות או שמפני שהן עתידות להרחיקו יותר מדי ממנהגיו ומצורת הדברים הקיימת, מקום הוא כי לא ייגרר אחריהן כדי כך.

והנה ניצבה לפניהם הרפובליקה, ממשית לפתע, עצומה, והיא נושאת בחובה את כל איתן־כחו של העם שניעור לאחרונה.

ואולם, על הכל, ולבני הכל, גם לגבי הנספחים מקרוב גם לגבי אלה שכבר עשו במלחמה, גבר כאן הרושם הטרגי של הקרע שלא־יוכל־לתקון מן העבר. היתה זו מלחמה עד־חרמה בכל העולם הישן, פנים וחוץ. היתה זו חדשה נשגבה, סוגת סכנה, אשר בתוקף עצם העזותה הכריזה באין־אומר מלחמה על כל עבדות ועל כל צורה טשטושית ולא־שלמה של החרות. היתה זו הצהרה מפוארת וקריאת־ תגר.

מה רבו המאמצים אשר נדרשו כדי לעמוד בקריאה הנאצלה! ומה רבו הסכנות אשר נטלו על עצמם! הלבבות גאו לקראת מפעל הענקים שהכל צפו בואו, אף השריחים עצמם נדרכו.

ומהכרזת הרפובליקה מתחילה הדרך הנלהבה על ראש הצוק.

מה רבים הראשים אשר יסתחררו! מה רבות הרגלים אשר תמעדנה! מה רבים אלה אשר השנאה, העזה או החלקלקה, תטילם אלי תהום! כולם, רגע אחד, בתוקף השגב המשותף של הכרות הרפובליקה, הנה כולם «על פסגת ההר», נתפייסו עם זולתם ועם נפשם בכוח גדלות הרגש הבלתי־נודע, ונתגלתה לעיניהם מן המרחק האומה האמיצה והרוגשת, האנושות הפוסחת על השעיפים, העבדותית או עוייננת, אופק צצום, שגיב ופרע, שדה כמעט בלתי־מוגבל לתקוה ולמסה, לחרות ולמלחמה, אשר שחר סוער וענוג מאירו, ואשר צללים גדולים ירצע עליו המות.

מתוך «היסטוריה סוציאליסטית של המהפכה הצרפתית».

בשערי ארץ הפרת

(סוף)

אף לנסות נסיון רציני להילאם בארץ. אך גם בלא כן אין ספק בדבר שלא יוכלו לא לטבוע את חותם על כל אשר בארץ.

מסתבר שברשותם תשאר הארץ ירדוה ומשטרה קולוניאלי נחשל. אבל עצם קיו־ מם הערבאי מותנה בכך, ועל כך יילחמו ולא יחדלו מהלחם, כל עוד יעצרו כוח, גם מלחמה אקטיבית גם מלחמה פסיבית.

הם יילחמו על כך שארץ הפרת תוסיף להיות אותו «חצי־הסהר הפורה» אשר בשולי חצי האי ערב — מדבר־תרבות־ ואדם, ובו כמה ערי שלטון ומלסלמים וכמה נאות־מדבר מעלות־מס, הלא הם העממים שאינם־ערביים, המעותדים ליום־ בז.

והדבר הזה עצמו הוא הדבר שבו אנו מצויים להלחם עד־חרמה. והוא הדבר שבו אנו מעותדים להלחם שכם־אל־שכם עם כל עממיה הנדכאים של ארץ הפרת.

אין השאלה שאלה של רבונות טרי־ טוריאלית בטפח־מדינה קטן יותר או קטן פחות באחד גלילות ארץ הפרת. השאלה היא שאלת גורלה של הארץ הזאת כולה. כי המדבר איננו ניתן לחלוקה, גם לא נאות המדבר. ואחד הגורל לשניהם.

כי מדינת־החלוקה בת־חלוף היא. וחבל מערב־הירדן איננו ארץ, וגם שני עברי הירדן יחדו לא יעמדו ולא יכונו.

וכל אלה אינם כי אם קרן דרומית־ מערבית של הארץ וסוף גורלה — גורלם. כיודעים או שלא־ביודעים, על ארץ הפרת אנחנו נלחמים. ואם לא נקבע אנחנו את גורלה תקבע היא את גורלנו.

ט.

אכן, המפתח לפתרון בעיתנו, כמו לפתרון בעית ארץ הפרת כולה, וכל האר־ צות סביב, הוא בשחרור מעול ימי־הבי־ תי אשר קבעו והורישו לנו אלה.

אנחנו, שלא בערבאים, יש לנו בעיקרו של דבר יתרון עצום: בידנו להבקיע אל עברנו הרחוק, אל קדמותנו הלאומית, שהיא־היא התקופה הקלאסית של ארץ־ הפרת. בידנו להבקיע אל מעבר לימי־ הבינים שלנו, מעבר ליהדות בת־הפזורה, החתומה בחותם הסזורה לנצח־נצחים.

אל ימי דוד המולך ממצרים ועד נהר פרת; שלמה יחירם אבות ההת־ פשטות העברית בכל רחבי אגן הים התיכון; אל מלכי האמורי, דוברי העב־ רית כמונו היום, המושלים מן «הים התחתון», הוא מפרץ פרס, ועד «הים העליון» הוא הים התיכון שלנו; ועד מלכי החיתים, מושלי מצרים ועבר הפרת מערבה «איי־הים, עובדי אל ובעל ועגת, כאבותינו הקדומים.

הדבר הזה בידנו הוא, והדבר הזה חובתנו הוא, כי בנפשנו הוא הדבר.

עצם גבושה של אומה עברית בארץ מערב־הירדן איננו בגדר חזון, הוא בגדר עובדה.

בארץ הגירה זו נוצרה אומה חדשה, אבל היא נוצקה בדפוסים של האומה העברית הקדומה. מצד אחד יש בכך הק־ בלה לצמיחת האומות בעולם החדש, אפס עם זאת יש בכך משום שילוב הולדת אר־ מה חדשה עם תחית של אומה עתיקה, דוגמת מה שראינו דרך־משל ביון בדו־ רות האחרונים.

הארץ הזאת יש בה גוף לאומי, המיו־ חד יחוד לאומי מפורש מכל חברות־האדם הסובבות אותו ומכל שארי־בשרו הבבולו־ גיים, הלא הם קבוצי הסזורה היהודית לארצותיהם, והגוף הלאומי הזה זהה עם כברת־ארץ עברית מסוימת, ורק אתה, והוא זהה עם לשונו העברית ורק אתה.

הוצאת מחברות לספרות
תל־אביב, רחוב א. נ. גבעון 5.

ספרים שיופיעו בקרוב:

א.
שמואל הנגיד
בן משלי
הכין לדפוס והוסיף מבוא והערות
ש. אברמסון

ב.
משה חיים לוצאטו
1) **מסלת ישרים**
2) **ספר ההגיון**
3) **דעת תבונות**

ג.
עמנואל הרומי
מחברות עמנואל
הכין לדפוס והוסיף מבוא והערה
א. מ. הברמן

כל הספרים מנוקדים.

הוצאת יוסף שרברק
תל־אביב
יצא לאור
גשר של מעלה
מאת **דוריתי ופסח כר־אדון**
תיאור מפעלם של הצנחנים האר־ צישראליים שפעלו בשנות המלחמה. מאחד קוי האויב להצת אחים. תולדות חייהם ומסותם הרוחנית של שבעה הצנחנים שנפלו בשלי־ חות הקודש בעת מילוי תפקידם. בספר המונות הצנחנים.
מחיר הספר 600 מיל.

עם במלחמתו
מאת **עכר הדני**
שלשים שנות מלחמה ומבן, 1915 עד 1945. בספר זה הועלו בפעם הראשונה קירות מערכות הקרב והמבן שלנו מבאליל־לי עד הה־ר. הספר המופיע בפורמט גדול ומכיל 520 עמודים, 207 תמונות ומפות. מחיר הספר 1.60 לא״י.

מ ס ד ה
הוצאת ספרים בע״מ
ספר חדש
היינריך היינה
ציורי מסע: אימליה
בתרגומו של ד״ר פרלמן
המחיר 850 מיל

„עם עובד" בע״מ
תל־אביב, רח׳ אלנבי 113
הופיעו החודש
כסדרת „לדור"
גלילי הכבול ח״ב
למכס כרוד
רומן מרתק מחייו של גאון המדעי הלוחם על האמת
כסדרת „שחרות"
אבו ציפר לא. שישא
מעשה ברופא יהודי בספרד שנעקר מנחלתו ונרשא עיניו לארץ אבות
המחיר: 800 מיל. למנויים — 500 מיל.
עומדים להופיע
הודו לה. נ. כריילספורד
ולו פרק מסכם שנכתב במיוחד להוצאה העברית
אברהם לינקולן לג. דוהרטי
פרשת חייו של הנשיא הגדול. מעצב דמותן של ארצות־הברית.

הוצאת ספרים נ. טברסקי, חברה בע״מ
תל־אביב — טלפון 3452 — רחוב צ׳לנוב 2.
ספרים חדשים
א. **הבלתי מנוצח** מאת הווארד פאסט
ספור היסטורי על ג׳ורג׳ וושינגטון ומלחמת השחרור של ארצות הברית.
מחירו 700 מיל.
ב. **ילקוט משחקים** מאת מרגלית עקביא.
המשחקים נועדו לתלמידי בתי ספר עממיים ותיכוניים ולמדריכי נוער, רובם ככולם יפים לכל הגילים.
ג. **חאי פיטקרן** מאת ב׳. נ. הול וצ׳רלס נורדהוף. חלק ב׳.
זהו הספר החמישי והאחרון מטרילוגיה של «המרד על הבאונטי», ממיטב הספרים שנכתבו על חיי הימים.
מחיר הספה 650 מיל.

הוצאת ספרי־פועלים הוצאת הקיבוץ הארצי
השומר הצעיר מרחביה. המנהלה, תל־אביב, יהודה הלוי 29, ת. ד. 526.
נתן ביסטריצקי
קסמי יבשת
רשמי־מסע מיבשת לא נודעה הרבה לקורא העברי. קבוצי־יהודים צעירים נפוצים במרכזים קאטולים־ אינדיאניים בערבות ויערות־עד. המחבר מוליכנו להכרת נוף ואדם, תג ומועד, ספרות ואמנות, מהפכות ורפורמות, פני אמריקה הלטינית והדינמיקה שלה גם יחד, בלחי 16 תמונות של נוף ואדם.
המחיר 700 מיל. למנויים 500 מיל.

הוצאת „בטרם"
יצא לאור
תפוצת־ישראל לאחר מלחמת־העולם השניה
מאת **יעקב לישצ׳ינסקי**
עבודת מחקר וניתוח רבת־ענין של הסוציולוג היהודי הנודע, מקיפה את תפוצות־ישראל במזרח ובמערב, תשומת־לב מיוחדת הוקדשה להתליכים החדשים בגולת אמריקה, ופרק גדול עוסק ביהדות ברית־המועצות, על יסוד חומר חדיש שלוקט ממקורות שונים. ספר לכל איש משכיל, בפרט למרציים ומורים.
מחירו 700 מא״י.
בהזמנות לפנות: «בטרם», תל־אביב, רחוב פין 1, טלפון 6017.

— ובכן, הערב בשבע?
— טוב. אבל איפה?
— בקפה „תכלת", כמובן.
תכלת אחד־העם פנת שינקין

ב ס י ת
קפה ומסעדה
בית־וועד לפיטנים ושוחריהם
משלט מס. 1 לאמנות בישראל
תל־אביב, דיזנגוף 117

„אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו"
מאת דוד תדהר
הופיעו 4 כרכים.
חברך השלישי יופיע בקרוב
מחיר הברך
3 לא״י,
הוצאת ספרית ראשונים (דוד תדהר)
שינקין 62, קומה ב׳, תל־אביב
(ת. ד. 475 — טלפון 2831).

על עכברים ובני אדם...

הטיפוס המכונה יצחק

מאת **ג׳חזי**

נזדמה לי כי כיום אין תינוק בעריסה שאינו יודע לפרק את הבנין, ולפיכך כשאמר המסכוך: «ובכן, נראה איך אתם פורקים ברן,» התלמיד כי כנראה אין לו מה לעשות בנו והוא משתדל להרגע שעה.

איני זוכר מי היה הקרבן הראשון, בכל אופן, פרט לכמה שמות חלקים שנשתכחו ממני, יצא בשלום. הענין הלא הוא פשוט כל כך: תפוס מיצד והקנה יוצא, דחק פין הקפת נס־ לפת. הבחור עשה מלאכתו באמונה, עד לדורגל, וסת הגזים ואפילו האף המפליט לא נשכח.

הקרבן השני היה יצחק. טיפוס זה בבלל שמו בלבד היה צריך להשתחרר מהצבא, שמו הראשון — ניתא, מכאן ואילך אין שום בריה בעולם יכולה להגות. ואף הוא עצמו, חושש־ני בכלל. דרך כלל, כשרוצים לקרא את שמו בר־ שימה, נאמר בשעת מסדר או בעת תשלום, מציץ המסכך לרשימה, מקפיד את מצחו, הוגה באותיות ומוציא מפי הברות נסיון: «בים־בם, אם־אם, הם־הום», ואז נוער יצחק מתנומה, בעזרת דחיפת־מרפק חברית, ומשמיע מגרונו כמה הברות חטופות.

המסכך מודעזע לשמע חריקות משונות אלו, ואומר: «כך, זה אתה, מהי?» ועובר לסדר היום. לדעתי אין אדם בעולם שיוכל לכתוב את השם, אלא אם כן באותיות הנהוגות בציללן, ואני משער בנפשי את הסדרה שהוא גורם לבסלנים הלבלרים בשמשרתיהם. תמהני שעוד לא המליצו על שחרורו מהצבא, שכן בגללו אנוסים הם לעמול עמל קשה.

ובכן, יצחק זה היה הקרבן השני. הוא נגש אל החלקים הפזורים על השמיכה, והביט בהם נבון.

«במה אתה מתחיל?» — נסה המסכך לעזור לו.

הוא הביט במסכך, הביט בחלקים, ועיניו העלו דוק של מחשבה מאומצת, הן תעו מחלק אל חלק, והוא שתק.

«בקנה?» — נסה אחד החברים לעזור לו.

«שקט», — אמר המסכך, — «לא לעזור. עוד יגיע תורך להראות את רוב יזיעותיך. אתה מתחיל?» — שאל את יצחק.

«ב־בקנה».

והוא תפס בקנה ונסה להכניסו הפוך. כולנו פרצנו בצחוק.

ראיתיו מנקה את הרובה. הוא הניח לוח עץ על שתי אבנים, וערק עליו את כלי־הנקוי בתשומת לב. תוך כדי כך מלמל לעצמו משהו, דומני את שמותיהם. את הבריח פרק בזהירות, והניחו, ואחר פרט לו פלאגלית וכדו מידותיה באצבעו. הכל התנהל אצלו כשורה. אחרי שהע־ סיר את המשחולת כמה פעמים פנה אלי ובקש: «אולי תראה אם זה מספיק?» בדקתי את הקנה ושבחתי את עבודתו, כובד ראשו המוגזם עורר בי גחוך, אבל התאפקתי וגם הראיתי לו כיצד עונדים את המשחולת.

בצהרים, בחדר־האוכל, נגש אלי ושאל: «יש פה ארגז תפוחים, אומרים שאפשר לקחת כמה שרוצים, מותר לשים גם בכיסים?»

התפלאתי משום מה פנה אלי, ורציתי לענות לו כי אין זה עסקי, אבל שאלתו היתה ברצינות ובתום כדי כך שעיניתי לו: «כן, קח. איש לא יגער בך». והוא נטל חופן תפוחונים ושם בכיסו.

כשיצא, עצרתיו ואמרתי לו: «בוא אתי, ואראה לך כיצד פורקים את הברן».

התלמיד לא להניח לו עד שידע על הברן כל מה שידוע לי. אין זה הרבה, ובכל זאת נדרשה סבלנות רבה להדריכו בכל תגועה ולח־ זור אתו על כל מלה ומלה. פעם אחת נסיתי להתחכם. פניו נסמכמו פתאום, ואני מהרתי לשוב לענין.

איני יודע כמה זמן טרחתי עליו, אבל כשנצרתיי כהלכה פניתי אליו ושאלתי: «וכעת הכל מובן לך?»

הוא הרהר ברכיו רב, וענה: «נדמה לי שכן.»

תפסתי בהזדמנות ואמרתי לו: «ובכן, החזר את הכלי למקומו.»

איני יודע משום מה נטלתי על עצמי להד־ ריכו. אפשר זכרתי שכאשר הייתי ילד, מותה עלי פעם המורה להשלים לחבר־כתלקה את השעורים שחיסר. זכר אני שקצרה סבלנותי, וגערתי בו על שלא הבין. הוא התבלך בו היה היסכ־ לחזור על השעור. הוא היה גדול ממני, והיה עזר לאביו במלאכתו. אבל אני רגזתי על איבוד זמני, ולא שמתי לב כי אמר «רר», נר ממש, ואפילו לא מגורת נפש. אחר כך ראיתי כתמי סטיארין על המחברת. עד כמה שאני זוכר, בכיתי אותו לילה.

כן, אולי מפני כך טרחתי ביצחק זה. אבל אחר זאת השתדלתי לחמוק מפניו, הוא היה שתקן, ומכוהו בהרהורין, ולא קשה היה הדבר. עד שלילה אחד הזדמן לי לצאת לשמירה בצוות אחת אתו, נשארנו שנינו לבדנו במשך הלילה.

נסיתי למשוך שיחה, ולא עלתה לי. פתאום התלחשי מעשה קונדס: «שמע» — אני אומר לו — «למה זה נעמוד שנינו כמו שני סששים? יעמוד אחד, ואחד יישן, אם תבוא בקורת אפשר להספיק להתעורר.»

הוא לא תמה, ורק שאל: «אתה רוצה לישון?»

«כן» — אמרתי — «ואתה?»

«לא. אתה יכול לישון.»

«ובכן» — אמרתי — «הער אותי כשתבוא בקרת. בכל אופן בעוד שעתים. אז תוכל אתה לישון, ואני אשמור.»

התעוררתי כשזרחה השמש, ומצאתי את עצמי מכוסה בשמיכה.

«כה זהז» — שאלתי, והסתכלתי בשמיכה.

«היה טל» — אמר — «מצאתי את השמיכה שם, אחרי האוהל.»

«ומדוע לא הערת אותי?»

«לא רציתי לישון, ולא היתה בקרת.»

על חזי היתה אפודתו.

«ומה זהז» — שאלתי.

«היה קר.»

«לך לא היה קרז»

«לא. הלכתי הנה והנה. לא היה קר.»

רציתי להגיד לו שהוא חמור, אבל משום מה נדמה היה לי שאין זה מתאים.

פסלו של נמרוד, שתצלום ראשו בא בעמוד ד׳, הוא פסלו הנודע של י. דנציגר.

תקון טעות

בעמוד ג׳, בכותרת הכריו של י. ס מוהם, צ׳ל: „סופר וכני ארצו", ולא כפי שנדפס כטעות.